

Revista Musical Catalana

Butlletí de l'«Orfeó Català»

1933

Revista Musical Catalana

Boletín de la Orquesta Catalana

1922

REVISTA MUSICAL CATALANA

BUTLLETÍ DE L'«ORFEÓ CATALÀ»

Redactors en cap: FREDERIC LLIURAT i JOAN SALVAT

Secretari de Redacció: LLUÍS M.ª MILLET

PRINCIPALS COL·LABORADORS

Frederic Alfonso. — Higiní Anglès, prev. — Francesc Baldelló, prev. — Josep Barberà. — Pasqual Boada. — Joan Borràs de Palau. — Lluïsa Bosch i Pagès. — J. Cabot Rovira. — Henri Collet. — Josep M.ª Comella. — Eduard L. Chavarri. — Miquel Domènech i Español. — P. Anselm Ferrer, O. S. B. — Alfons Gallardo. — Robert Gerhard. — Joan Gibert Camins. — Vicens M.ª de Gibert. — Enric C. Gomà. — Macari S. Kastner. — J. Lamote de Grignon. — Wanda Landowska. — Frederic Lliurat. — Miquel Llobet. — Joan Llongueres. — Josep Maideu. — Joan Manén. — J. Martí i Marull. — P. Antoni Massana, S. J. — Joan Massià. — Apelles Mes-tres. — Lluís Millet. — Lluís M.ª Millet. — Manuel de Montoliu. — Vicens de Moragas. — Joaquim Nin. — Joaquim Pena. — Francesc Pujol. — J. Riba i Martí. — Antoni Ribera. — Joaquim Renart. — Joaquim Rodrigo. — Enric Roig. — Alfred Romea. — Lluís Romeu, prev. — Dom Maur Sablayrolles, O. S. B. — Joan Salvat. — Baltasar Samper. — Kurt Schindler. — Albert Schweitzer. — Blanca Selva. — Josep Subirà. — P. Gregori M.ª Suñol, O. S. B. — Joan Thomàs, prev. — Berthe Vaucher. — Ferran Via, etc.

VOLUM XXX — Any 1933

BARCELONA

REVISTA MUSICAL CATALANA

BUTLLETÍ DE L'ORFEÓ CATALÀ.

ANY XXX

TAULA GENERAL

ARTICLES ORIGINALS

- ALFONSO (Frederic). — El seny ordenador del mestre Nicolau, 117.
- CABOT (Joaquim). — Benediccions, 52.
- Antoni Nicolau: El que jo volia dir, 122.
- FERRER, O. S. B. (Anselm). — El cicle montserratí del Mestre Nicolau, 111.
- F. (J.). — L'obra del P. Sunyol a Itàlia, 238.
- GIBERT (Vicents M.^a de). — Johannes Brahms, 489.
- KASTNER (Macari S.). — El Pare Manuel Rodrigues Coelho, compositor de música per a instruments de tecla, envers 1660, 324.
- LAMOTÉ DE GRIGNON (Joan). — Al Mestre Nicolau. Gràtitud i veneració, 119.
- LLIURAT (F.). — Amadeu Vives, escriptor, 15.
- Nicolau, home exemplar, 115.
- Dos llibres d'Alfred Cortot, 411.
- Edició autèntica de les obres de F. Chopin, 448.
- Johannes Brahms i les seves obres per a piano, 496.
- LLONGUERES (Joan). — El do de la conversa en el mestre Vives, 23.
- La bondat del mestre Güell, 60.
- Les nostres tres institucions essencials, 373.
- Les quatre simfonies de Joan Brahms, 506.
- MILLET (Lluís). — Amadeu Vives, 1.
- Parlament llegit a Tàrraga en la inauguració de la làpida dedicada al mestre Güell, 55.
- Mestre Nicolau, 97.
- Centenari de la Renaixença Catalana: Els meus records, 277.
- La Música en el nostre Renaixement, 317.
- "La Música i els músics" de F. Lliurat, 421.
- NICOLAU (Antoni). — Per al nostre jovent, 185, 233, 273, 313.
- PENA (Joaquim). — Les cançons de J. Brahms, 512.
- PUJOL (Francesc). — Tàrraga i el mestre Güell, 57.
- Antoni Nicolau: El gran Mestre, 101.
- Al volt de *Talisman*, d'Amadeu Vives, 137.
- SALVAT (Joan). — La producció del Mestre Vives, 7.

VI

- Antoni Nicolau: La vida de l'artista, 104.
- *Neró i Acté*, de Joan Manén, 131.
- Epistolari dels nostres músics: I. Isaac Albéniz a Joaquim Malats, 364. II. Enric Granados a Joaquim Malats, 417.
- F. Couperin, el Gran (1668-1733). Commemorant el segon centenari del seu traspàs, 441.
- S. (J.). — Francesc Viñas, 281.
- El XX aniversari de la fundació de l'Associació de Música "da Camera", 284.
- El *Concerto* de Josep Valls, interpretat per primera vegada a París, 458.
- *Montserrat*, Poema d'Antoni Massana, 515.
- SELVA (Blanca). — Evocacions d'art: I. Algunes reflexions sobre Vincent d'Indy, 401.
- SUBIRÀ (Josep). — El centenari d'Amadeu Vives, 29.
- JOSÉ SUBIRÁ: *Ideario estético y ético de Amadeo Vives*. Conferència llegida a l'Ateneu de Madrid (suplement dels números d'octubre, novembre i desembre).
- Les produccions teatrals del compositor català Manuel Pla, 353.
- SUNYOL, O. S. B. (Gregori M.^a). — L'Escola Superior de Música Sacra de Milà, 49.
- TUTENBERG (Dr. Fritz). — Una jove escola musical sueca, 454.
- VIDAL RODA (Joan). — Antoni Nicolau: In memoriam, 123.
- VIVES (Amadeu). — L'entusiasme és la sal de l'ànima. (Fragments), 36.
- * * * Homenatge a Francesc Viñas en el Gran Teatre del Liceu, 142.
- L'Aplec de Germanor dels Orfeons de terres lleidatanes a la ciutat de Tàrraga en homenatge al Mestre Josep Güell, 62.
- La setena diada de Germanor d'Orfeons, de Catalunya, a Terrassa, 464.

ORFEÓ CATALÀ

- Cançons nadalenques, 70.
- Centenari de la Renaixença Catalana. Concert en honor de les personalitats de terres occitanes aplegades a Catalunya, 216.
- Concert de Cap d'Any, 71.
- Concert a l'Orfeó Gracienc, 289.
- Concert homenatge al mestre Antoni Nicolau, 518.
- Concert radiat, 520.
- Cooperació de l'ORFEÓ CATALÀ en la funció d'homenatge a Amadeu Vives, celebrada al Liceu, 71.
- Descobriments de la làpida que dona el nom d'Amadeu Vives al carrer de Cameros, 246.
- Diada ORFEÓ CATALÀ, 216, 246.
- Els discos de l'ORFEÓ CATALÀ a l'estranger, 72, 247.
- Exàmens de fi de curs, 331.
- Homenatge al mestre Amadeu Vives, 245.
- Homenatge a Rafael Casanova (11 setembre), 375.
- L'ORFEÓ CATALÀ a Manresa, 290.
- L'ORFEÓ CATALÀ a Tarragona, 287.
- Memòria artística i administrativa corresponent a l'any 1932, pel Secretari En Pasqual Boada, 189.
- Secció oficial, 96.

MOVIMENT MUSICAL

BARCELONA:

Associació de Cultura Musical: Claudi Arrau. Quartet Kolisch. Quartet Lerner. Vasa Prihoda, 81; Alexandre Brailowsky. Concepció Badia d'Agustí, 158; Quartet de Dresde. Alexandre Borovsky. Quartet "Pro Arte", 222; Pau Makanovitzky. Magdalena d'Arezzo. Orquestra Clàssica - C. Arrau, 260; Ania Dorfmann, 430; Josep Iturbi. Quartet Roth, 475; Arthur Rubinstein. Andreu Segovia, 531.

Associació de Música "da Camera": Jacques Thibaud. Alexandre Uninsky, 82; "Orchestra Féminin Jane Eyraud. Quartet Genzel. Orquestra Pau Casals, 156; Orquestra Lamoureux, 257; Net-Costa-Cassadó. Orquestra Simfònica de Madrid, 259; Orquestra Pau Casals, 475; Festival Strawinsky, 530.

Associació Obrera de Concerts: Margarida Chala. Joan i Carme Alós, 86; Orquestra de cambra Ardèvol. Quartet de Dresde. Orquestra Pau Casals, 159; Sessió Brahms: C. Callao-C. Badia. Orquestra Pau Casals, 261; Orquestra Pau Casals, 430, 476; Quartet de corda de Barcelona. Margarida Chala i Enriqueta Garreta, 532.

Audicions Íntimes: Trio Pasquier. Mina Krokowsky. Orquestra Valenciana de Cambra, 86; Sextet Barcelona, 162; G. Cassadó-R. Vives. Raya Garbusava, 263; Maria Modrakowska-G. Sulikowski. S. Dushkin.

Casa de Família per a cegues: Concert de viola-tenor, 302.

Casa de l'Ardiaca: Conferència i concert de música vuitcentista, 300.

Círcol Artístic, 477.

Concert d'homenatge a R. Gerhard, 299.

Escola d'Estiu: Festivals d'art, 337.

Escola Municipal de Música: Marià Sainz de la Maza-Remei Canals, 164. Festa de Santa Cecília, 534.

Filharmonica de Barcelona: Poesia i Música. Paquita Madriguera-Joan Mamen, 83; Montserrat d'A. Massana, 515.

Gran Teatre del Liceu, 45, 80, 135, 142 (Homenatge a Francesc Viñas), 257 (Ballets russos), 376, 429, 470, 528 (*La vida breve. El amor brujo*).

Homenatge al mestre Mas i Serracant, 534.

Institut d'Estudis Musicals, 87, 224, 264.

Institut Feminal, 478.

Lyceum Club: Lluís Bosch-J. Salvat, 163; M. S. Kastner, 264; M. Carratalà-P. Rufi. *Tempesta d'estiu*, 267.

Orfeó Gracienc: Pere Baldamà. Ernest Xancó, 266; Rosa Lloret. Festival de Rítmica i Plàstica, 301; Concert Zamacois, 303; Orquestra Pau Casals, 430.

Orfeó L'Eco de Catalunya, 338, 478.

Palau de Belles Arts: Banda Municipal de Barcelona, 88, 164, 265, 297, 478.

Palau de la Música Catalana: Institut Català de Rítmica i Plàstica, 85; Orquestra Pau Casals. Escola Choral de Terrassa-ORFEÓ CATALÀ. Catalunya Nova-C. Callao-ORFEÓ CATALÀ, 160;

VIII

- Orquestra Pau Casals (*David penitent*, de Mozart), 219; Recital Pau Casals, 222; Chor de Cossacs del Don, 262; Festivals diversos, 297; Orquestra Pau Casals, 471; Recital Sadoven, 477.
- Ràdio Associació, 298, 339, 377, 431, 479.
- Ràdio Barcelona, 165, 340, 378, 432, 480.
- Sala Mozart: P. Vidal-A. Vilalta, 163; Escola Suïssa de Barcelona, 264.
- Sala Studium, 303.
- Sessió a la Memòria de Francesc Viñas, 533.
- Teatre Novetats: *Talisman*, d'Amadeu Vives, 89; Recital Vendrell, 303.

FORA DE BARCELONA:

- Anglaterra, 248, 332.
- Madrid, 74, 148, 249, 333, 425, 524.
- París, 76, 151, 252, 294.
- Suïssa, 78, 153, 218, 254, 295, 336, 428, 468, 526.
- València, 255, 469.
- Palma de Mallorca, 481.
-
- Badalona, 379.
- Masnou, 340, 382, 481.
- Moià, 342 (Funerals de Francesc Viñas), 382.
- Sant Pere de Premià, 384.

VARIA

- El funeral en sufragi del mestre Amadeu Vives, 44.
- Els premis literaris i musicals de la Generalitat de Catalunya: Bases de la concessió, 242.
- Fundació Concepció Rabell i Cibils: XI Concurs. Any 1932: Composicions rebudes, 147; Veredicte, 213; XII Concurs. Any 1933: Cartell, 213; Autors premiats, 244.
- Germanor dels Orfeons de Catalunya: VII Concurs d'aplec comarcals d'orfeons. Convocatòria, 240.
- Institució Patxot. Premis musicals Eusebi Patxot i Llagustera: VII Concurs.
- Any 1930. Cartell (quarta convocatòria), 522.
- L'actuació de "Lliga Sardanista de Catalunya", 328.
- La música en discos, 93, 228.
- Llista general de les obres teatrals d'Amadeu Vives, 41.
- Mort, enterrament i funerals del Mestre Nicolau, 125.
- Publicacions rebudes, 95, 184, 312, 487.
- Noticiari, 178, 231, 271, 306, 349, 395, 436, 485.
- Vida musical dels Orfeons de Catalunya, 47, 90, 167, 268, 304, 343, 385, 433, 483.

BIBLIOGRAFIA

- AINAUD (Enrique). — *Método de violín*. Desè quadern, 435.
- ALFONSO (Frederic). — *Lliçons de solfeig, rítmiques i d'estil*, 177.
- BACH (J. S.). — *Sis suites* per a violoncel. Nova edició revisada per P. Bazelaire, 391.
- BALDELLÓ, Prev. (Francesc). — *Cançonner Popular Religiós de Catalunya*, 169.
- BEERS (Jacques). — *Sonata* per a flauta i piano, 226.
- BEETHOVEN (Ll. von). — *Sonates* per a piano. Nova edició de la casa Boileau, 172.
- BLISS (Arthur). — *Quintet* per a clarinet i quartet de corda, 388.
- BLOCH (André). — *La poule*, per a cant i piano, 227.
- BORRÀS DE PALAU (J.). — *Estudi de concert*, per a violí i piano. *Añoranzas*, per a piano, 394.
- BRINGUET-IDIARTBORDE (A.). — *Suite humoristique* per a piano, 226.
- BÜCHTER (Fritz). — *Petita Sonata* per a violoncel i piano, 227.
- DELANNOY (Marcel). — *Cendrillon*. Conte dansat, 391.
- DIE SÖHNE BACH (Els fills de Bach). — *Peces originals* per a piano, escollides i revisades per Willy Rehberg, 392.
- EVANS (Edwin). — *Strawinsky: "The Fire-Bird" and "Petrushka"*. 387.
- GEBHARD (Hans). — *Fantasia* per a orgue, 390.
- GRETCHANINOFF (A.). — *Skirzenbuch*, per a piano. 346.
- HEMSI (A.). — *Coplas safardies* per a cant i piano, 175.
- Jahrbuch der Musikbibliothek Peters für* 1932, 387.
- KARJINSKY (N.). — *Concerto* en l'estil antic, per a violoncel, 348.
- KOUGUELL (Arkadie). — *Vuit peces en forma d'estudi*, per a piano, 346.
- LAMBERT (Constant). — *Concerto* per a piano, 347.
- Liber Organi: Tocates dels segles XVII i XVIII*, 389.
- LLORENS DE SERRA (Sara). — *El Cançonner de Pineda*, 171.
- MOFFAT (A.). — *Músics vells per a la joventut*. Petites peces clàssiques per a violí i piano, 393.
- MORERA (Enric). — *Transcripcions lliures* per a piano de concert, per J. B. Lambert, 345.
- PUJOL (Emilio). — *La Guitarra y su Historia*, 174.
- RODRIGO (Joaquín). — *Zarabanda lejana i Villancico*, per a orquestra de corda, 393.
- ROMA (J. M.^a). — *Menuet et Gavotte*, per a piano, 394.
- SUBIRÀ (José). — *La Tonadilla escénica*. Sus obras i sus autores, 173.
- TANSMAN (Alexandre). — *Segon recull de Mazurkes*, per a piano, 346.
- The Vibrato: Studies in the Psychology of Music*. Vol. I, 225.
- VILLA-LOBOS (H.). — *Saudades das Selvas Brasileiras*, per a piano, 345.
- WALTON (William). — *Dades biogràfiques d'aquest compositor anglès*, 226.
- WOJTCOWICZ (B.). — *Tres Danses* per a piano, 227.

OBITUARI

Alvarez (A.), 310.
 Arnau (Eusebi), 310.
 Berger (Francesco), 352.
 Costa (Mario), 488.
 Delmas (F.), 488.
 Duparc (Henri), 136.
 Edwards (Henry-John), 310.
 Hillemacher (Paul), 400.

Ibarguren (Clemente), 400.
 Journet (Marcel), 488.
 Karg-Elert (Sigfried), 310.
 Pachmann (Wladimir von), 136.
 Renaud (Maurice), 488.
 Schillings (Max von), 352.
 Straram (Walther), 536.
 Viñas (Francesc), 281.

SUPLEMENTS IL·LUSTRATS

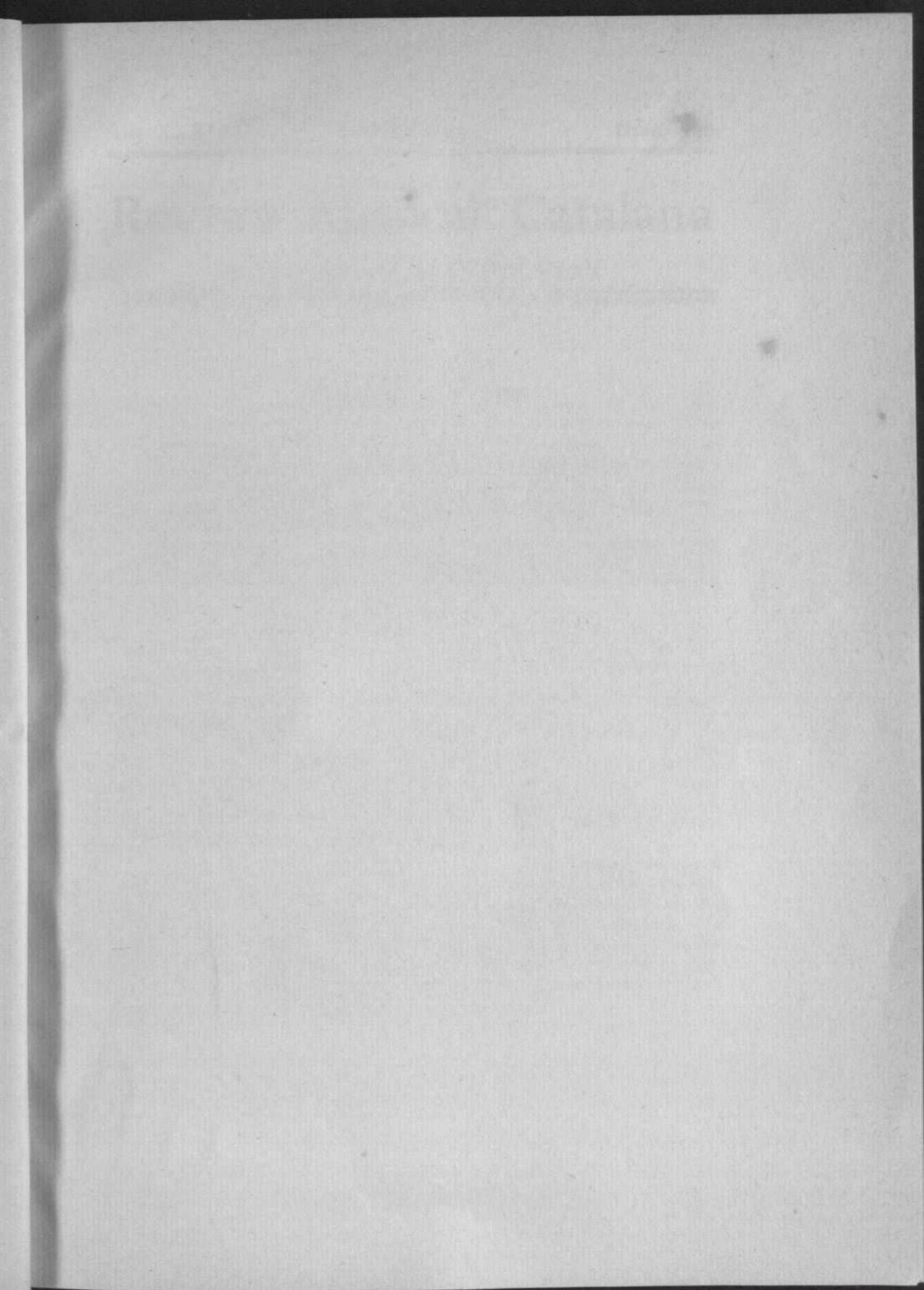
Amadeu Vives. Apunt del natural de J. Renart. Darrer autògraf del Mestre Vives. Capella ardent en la sala d'assaigs de l'ORFEO CATALÀ. Enterrament del Mestre Vives al seu pas per la Via Laietana (gener).

Antoni Nicolau. El Mestre Nicolau en el seu llit de mort, per J. Renart. Capella ardent en la sala d'assaigs de

l'ORFEO CATALÀ. Enterrament del Mestre Nicolau en sortir del Palau de la Música Catalana. Autògraf del Mestre (març).

Aplec comarlal d'Orfeons del Vallès, a Terrassa (novembre).

Johannes Brahms en tres èpoques de la seva vida. Sala de música de la casa de Brahms a Viena (desembre).

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the origin of life. It is shown that the problem is one of the most important and interesting in the history of science.

2. The second part of the paper is devoted to a detailed discussion of the various theories of the origin of life. It is shown that the most plausible theory is that of the spontaneous generation of life from non-living matter.

3. The third part of the paper is devoted to a discussion of the evidence in favor of the spontaneous generation of life. It is shown that the evidence is very strong and that the spontaneous generation of life is a fact.

4. The fourth part of the paper is devoted to a discussion of the various objections to the spontaneous generation of life. It is shown that the objections are all unfounded and that the spontaneous generation of life is a fact.

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

Amadeu Vives

En Vives és mort! Al Cel sia!

La cosa primera que se'n's acut pel germà traspasat de poc és l'oració pel seu esperit després del fang de la carn. I en aquesta oració per l'ànima de l'amic, quan aquest ho ha estat fins a l'arrel del cor, hi ha el tast dolorós de l'enyorança que punxa les entranyes.

Hom prega a Déu en el sentiment de l'amistat, en la contemplació del misteri del més enllà i en la dolor de la pèrdua irreparable d'aquella comunicació de la vera amistat, que és el gran consol de la vida; un ver esplai de l'esperit, el tornaveu de la mateixa pròpia personalitat.

I En Vives, que Déu tingui al Cel, havia estat per a mi, aquest complement, aquest consol en la meua ja allunyada joventut. Després, ell fugí lluny, amb dèries diferents de les que ens ajuntaren; però ell revenia sovint i ens trobàvem encara iguals en la fidelitat de l'esperit per l'ideal, pel sagrat ideal de la fe, de la pàtria i de l'art. En veure'l, jo em rejoyenia, i els sentiments inefables dels primers amors aletejaven altra volta en el meu cor i en la meua ànima i em semblava que prenia nou alè en el dolç treball de la meua vida; i ell, En Vives, també semblava que oblidava tota la seva vida allunyada de la nostra obra i no se sentia res més que un artista de la terra; constatava tota la seva catalanitat i se'n sentia tan corprès i convençut, que en tot el seu art, per forastera que portés la vestidura, ell assegurava veure-hi la més profunda arrel racial.

¿Tenia raó, l'amic, o era il·lusió del seu amor propi el considerar aquell art seu servant una perenne catalanitat? Jo crec que veritablement tenia raó; perquè en les abundoses pàgines notables de la seva obra teatral hi ha una honradesa i una sinceritat, una lògica i claredat d'idees del tot catalanes, malgrat els gèrmens melòdics forasters. I aquells mateixos gèrmens, aquells perfils melòdics descobreixen el tremp específic racial. Sí; les millors pàgines de les seves obres més famoses són verament nostres, porten el segell del geni de la nostra natura pairal.

Fer jo la crítica objectiva de la seva obra, plasmar la seva personalitat extraordinària no m'és possible; l'amic és massa a prop meu per a saber definir-lo; el seu sentir i el meu s'han massa barrejat perquè jo sàpiga destriar la seva part i pugui fer cas omís del meu íntim sentiment envers l'home i envers l'artista.

A més En Vives es difícil de definir. Ell era un conglomerat de forces de natura i espirituals formidables: Intel·ligència, imaginació, un físic desequilibrat en apariència, però riquíssim de sensacions. Natura privilegiada per a ésser d'un gran artista. Ell era un pensador, era un líric per la seva cordialitat, un fantàstic per la seva imaginació, un sensual per l'enardiment dels seus sentits. I la seva música té part de tot això. I l'home, el seu tracte tenia tot l'esplendor d'aquestes facultats totes potents i extraordinàries. I si en la seva obra i en la seva vida hi ha algun desequilibri, és a causa de la plenitud d'aquestes forces quan la voluntat no era prou potent per a dominar-les i ordenar-les.

Però ell tenia una lògica tan segura, tenia una claredat de judici tan envejable, tenia arrelada des d'infant una fe religiosa tan profunda i racional que sempre acabava per a revenir a l'equilibri el més noble de la vida i de l'art. Així ha estat la seva obra artística, així el seu viure coronat amb una mort nobilíssima.

La seva obra artística, ¡com és saborosa, com és rica d'idees i de caràcter! El caràcter, heus ací una qualitat essencial en una obra sobretot si aquesta és teatral. Fer sentir l'ambient amb la modalitat, amb el ritme, amb els timbres, requereix una facultat que no s'adquireix ni s'ensenya, que solament és filla de l'acuitat desperta d'un ver artista. I En Vives intuïa el fons de les coses, en copsava l'essència i artísticament n'expressava el caràcter. Per això ell era un autèntic compositor de teatre, per això deia que havia nascut per músic d'obra escènica.

¡Oh si ell hagués pogut treballar sense presses i compromisos de l'empresari! ¡Si hagués sabut ordenar un poc més el seu viure i produir tota una obra amb aquella espera dels moments feliços en què En Maragall estava per escriure el seu *Comte Arnau*, esperant que aquest li dictés a cau d'orella el seu neguit d'ànima en pena! Ell llavors hauria produït la comèdia lírica més exemplar dels temps moderns. Escolteu el primer acte d'una *Villana* o escenes completes d'una *Doña Francisquita* i cerqueu si hi ha gaires coses que s'hi puguin comparar en tota la producció lírica teatral d'avui dia. Aquella abundor i frescor d'idees, aquella vivacitat de moviment, aquell diàleg natural entre l'orquestra i l'escena, aquell classicisme en la forma, aquell subratllar l'acció amb l'accent musical, fan de l'autor d'aquella música, malgrat el que hem exposat més amunt, un dels millors compositors de teatre d'avui dia.

I tot era fill del seu geni, de l'amplitud del seu geni. Afamat del saber, ell, sense mestres, es féu una cultura profunda humanística i artística. Ell, sense

concórrer com a alumne a cap classe d'universitat ni seminari, coneixia i *posseïa* un sentit filosòfic i àdhuc teològic, que molts professionals podien envejar. De jovenet ell acudia cada dia a la biblioteca de la Universitat de Barcelona, i allí s'amarava de les teories dels filòsofs i de les subtilitats místiques dels Pares de l'Església. El seu recte sentit de judici, el seu tarannà de pagès de muntanya l'acostaven a la lògica aristotèlica i al mateix temps era un sincer admirador de Balmes; tenia el seny català com segell del seu esperit. La fe religiosa, que com herència de família portava a dins de l'ànima, trobà la seva fermaça en aquella filosofia i en aquella mística. Musicalment també es pot dir que es formà ell sol, essent un enamorat dels clàssics. Les primeres vegades que jo el vaig tractar fou en un magatzem de música, on jo venia solfes. En Vives compareixia sovint a mirar obres, encara que no en comprava pas gaires. Anava sempre amb un gros llibre a sota el braç. Més endavant, quan intimàrem, jo li vaig demanar quin era aquell llibre que mai no deixava, i ell em digué: "Eren les sonates de Beethoven que en tot moment llegia, pel carrer, entrant en una escala; era el meu breviari." I veritablement en aquell seu breviari va aprendre En Vives el secret de la forma i una vivacitat tota clàssica que es troba en les seves millors pàgines de conjunt vocal i orquestral.

Més endavant, quan la nostra amistat florí, fou en l'art racial que somniava ell... i jo, que portava uns quants anys d'avantatge de vida i d'aficions catalanistes.

Aquella era l'hora de la primerenca florida del sentiment patriòtic i del reconeixement de tot el característic de la nostra terra. Escoltar una cançó de viva veu del poble era per nosaltres un goig inefable. Visitar un monument antic de la nostra Catalunya era un esplai del nostre enamorament; i tocàvem aquelles parets venerables com si volguéssim encomanar-nos la força de les edats pretèrites que les feren glòries. I aquests sentiments d'art i de pàtria es barrejaven amb les idees filosòfiques més elevades i amb les veneracions per l'ideal religiós més pur i transcendent, i en aquella eferescència sentimental jovenívola fou quan concebérem l'obra d'un chor que cantés tot allò que nosaltres sentíem; i que ho cantés d'una manera perfecta, d'aquella manera que nosaltres sentíem l'ideal per l'art, per la Pàtria, per Déu, infinita bellesa. Però era ell, En Vives, qui fecundava la idea, qui l'estenia pels horitzons més amples. Perquè ell tot ho volia gran i transcendent. Fou llavors que nasqué l'ORFEÓ CATALÀ; i, si aquesta obra ha viscut i s'ha fet forta i ha servit d'exemple i ha fet bé a Catalunya i al nostre art, ha estat perquè portava a dins aquell sentiment primari de la seva concepció generosa. que com llevat de bona mena ha donat un pa gustós per al cos i ànima del nostre poble.

Però En Vives no podia persistir en l'obra aquella, que reclamava un temperament que ell no tenia. Ell necessitava crear, escriure, i era d'aquesta

única manera que podia satisfer la pruija del seu esperit i al mateix temps guanyar-se el pa de cada dia. I per aquest treball aquí en la seva terra no hi havia possibilitats de reeixir. En música, en l'art de compondre no hi havia res a fer fora de l'art líric del teatre castellà. I allí anà l'amic, a Castella, per obtenir grans èxits, però sense oblidar mai la seva terra, ni l'ideal que en la seva joventut li donà ales i ambicions artístiques i patriòtiques.

El daler de l'última part de la seva vida fou el d'ajudar amb tot el seu talent i experiència a la creació del vertader teatre líric català. Era la seva dèria des que el tornàvem a tenir entre nosaltres. I ara amb l'Estatut atorgat a Catalunya, ell ja es pot dir que tocava amb les mans el somni de tota la seva vida de donar a la nostra pàtria tot el que fins ara havia donat en un art no pas de filiació i finalitat catalana. Déu no ho ha volgut; i se l'ha emportat, com Moisès, davant i contemplant la terra promesa, sense arribar a petjar-la, sense poder posseir-la. El que el futur teatre líric català ha perdut amb la mort d'En Vives és enorme; tot el seu geni teatral, tota la seva experiència, tota la seva generosa musicalitat, perduda per nosaltres, no es veu pas per on pot ésser rescabada.

Però ell no ens ha deixat sense abans donar-nos testimoni del seu amor a la pàtria i al seu art genèric racial. Ja al començament de la seva carrera artística va batejar la seva obra amb aquell *Emigrant*, que és un crit de l'ànima catalana. Aquells compassos sols fan el nom d'En Vives immortal a Catalunya. No tenim cant més fonament nostre que aquest; ni més lacònic ni més punyent; és un cant segell de la raça. Qui l'ha fet ha estat tocat de la gràcia de l'àngel de la Pàtria. I ara en les darreries de la seva vida, alternant el seu viure entre la lluminosa platja llevantina i el bullici vital de la ciutat cabdal de Catalunya, quasi no ha fet res més que cantar la seva terra, escrivint per a l'ORFEO, que havia ajudat a crear, aquells idil·lis frescos i exquisits anomenats *Jesús i Sant Joan*, *La lluna i la rosa* i *Canta i vola que fa sol*, en els quals excelleix una fina delicadesa, amb una inspiració tota juvenívola; com si els aires de la terra pròpia el tornessin a la primavera de la vida. Després, seguidament, ens donà també per a l'ORFEO, aquells *Paisatges i Fol·lies* que ja no són purament cants sinó com quadres poemàtics i ja evocadors d'ambients i moviments d'escena; les melodies s'hi mouen despertes però atentes a l'ambient i a un cert ritme purament escènic. En la *Crida del Pòrtic* es veu bé la hissada del teló i l'herald ben abillat escaientment atreient l'atenció de l'auditori sobre les diverses escenes que el chor interpretarà, amb els tocs de trompeta que fa esclatar amb les veus argentines dels infants. I segueix *La Fira* amb crits i moviments i xivarri i cançons que el poble engega a la bona de Déu, fent el chor d'orquestra i de veus, mogut tot per un vent de bullici engrescador. I després la cançó del *Comiat*, cançó del vell Montseny, acompanyada per timbals; cosa que a mi em costà d'entendre quan En Vives me'n féu present. Jo li

deia: "Escolta, què signifiquen aquestes imitacions timbaleres?" I ell, mig rient: "Home!, és cosa teatral; en el teatre antic quan es presenta un nou personatge s'anuncia amb uns tocs timbalers que presenten el personatge." Jo em deixava convèncer per l'home de teatre; però no em sabia avenir d'aquells timbals en ple Montseny, i En Vives reia.. de la meua innocència teatral! I què en direm de la *Processó a muntanya*? És un quadre del qual jo estic enamorat. És tan poc musical com vulgareu; tot hi és esquemàtic, molts unísons amb alguna imitació; interromputs pels repics i tritlleigs de les campanes; cants camperols de goigs amb terceres humils; cap al final, un rés salmejat, amb unes quintes ben nues, d'un realisme justíssim. Les terceres aquelles que s'allunyen en les veus blanques... uns acords vagarosos que es perden al lluny... Justíssim. Mai amb tants pocs elements, mai amb tanta sobrietat no s'ha produït un quadre musical més just, real i corprenedor.

Els que en sentir la *Processó* tinguessin En Vives per pobre de musicalitat haurien de canviar de parer en sentir l'*Oda a la mar llunyana*. Construïda tota sota un pedal continu superior, que els nois van sostenint; tot vocalitzat, sense text que lligui el pensament, les harmonies del cor es van succeint, com onades que ara pugen ara baixen, inflant-se i desinflant-se, sempre sonores, amb besllums majors i menors, amb sèptimes i novenes que ara s'aixequen ara s'abaixen, que ara s'acosten ara s'allunyen, però sempre tornades a l'equilibri tonal pel pedal immòbil que com la ratlla d'allà al lluny de l'horitzó atrau la mirada i l'esperit, i l'abstreu i el fa oblidar de si mateix i de tota cosa. És com l'infinit que ens crida...

L'apoteosi d'aquestes *Follies i Paisatges* té per títol *A la plaça hi ha ballades*. És una espècie de "Kermesse" plena de moviment i de vida, un ditirambe lluminós del ballet popular. És, com *La Fira*, una escena de bullici, però aquí el ritme de la dansa tot ho ordena i tot ho anima. El tema principal està format per la melodia del ballet de Campdevàdol que En Vives tenia al cor i a la memòria des de jove. Aquest tema l'havia emprat mantes vegades, si no anem equivocats, en alguna obra instrumental, i fins en algun càntic d'estil popular. Ara, en oferir a l'art de la seva terra l'obra cabdal per a cor, ha recordat el seu tema estimat i l'ha volgut entronitzar enmig de les més exuberants exultacions rítmiques i melòdiques. *A la plaça hi ha ballades* és un digne coronament d'aquesta *suite* esplèndida, que En Vives composà per al seu estimat ORFEÓ CATALÀ i que resulta un present magnífic per a l'art choral de Catalunya; obres on es troba el bo i millor del seu autor, del català i de l'artista. I a Catalunya, com a penyora del seu amor, li ha donat dos himnes. Si en la seva joventut li va dictar el cant de l'enyorança, ara, en les darreries de la seva vida, en veure-la ressorgir de l'avorrida esclavitud, ara, abans de morir, li ha donat comiat amb aquella *Balenguera*, tan bella i escaient com la poesia que li dóna vida; i amb aquell cant emmanllevat al pare de tots nosaltres els músics que creiem i combreguem en la música catalana, al primer intuïdor de l'accent

musical catalanesc de la nostra Renaixença, En Clavé, a qui En Vives ha volgut homenatjar tot honorant la Pàtria ressorgida.

I després d'haver cantat així els seus amors a l'art de la terra i a l'ànima immortal de Catalunya, En Vives ha fet un gran càntic solemne i nobilíssim a Déu i al seu Evangeli; s'ha humiliat com pols de la terra, demanant al Cel misericòrdia; ha acotat tot el seu ésser en penediment de la misèria de l'home i en ales de la fe, de l'esperança i de l'amor celestial, ha lliurat el seu esperit al sublim Misteri; i ha deixat la despulla mortal ací en la seva terra; fent-nos abans un bes de comiat en el casal fill dels seus somnis de joventut i del noble ideal de la seva vida, donant així compliment als seus desigs que expressà amb aquelles paraules que escriví a l'àlbum del nostre ORFEÓ, dient que així com aquest li obrí els ulls de la seva joventut, volia que tanqués els de la seva vida.

LLUÍS MILLET

La producció del Mestre Vives

Quan en el vestíbul del Palau, el dia de l'enterrament del plorat mestre Amadeu Vives, la secció d'homes de l'ORFEÓ CATALÀ entonava, voltant el fèretre, les planyívoles notes de *L'Emigrant*, mai tan emocionants com en aquell moment, tota la vida artística del músic ens semblà veure concentrada en l'enyoradís cant que obrí el camí de la glòria d'En Vives i, tal com el mestre havia desitjat, l'acomiadava en emprendre el camí de l'eternitat.

Des de l'estrena de *L'Emigrant* fins a aquesta audició pòstuma, com ens apareix rica i abundosa la producció creada pel geni del músic català! Allunyat de la terra nadiua, En Vives s'assimilà un estil ben oposat al nostre on triomfà, no obstant, però sense que la seva Musa oblidés mai el sentiment pairal que es mostrà ara fa pocs anys amb una florida magnífica, tan flai-ròsa o més encara que la de la primera època, tal com poguérem admirar i seguir admirant en les seves *Folkies i Paisatges* i també en els seus *Idilis*, composicions de forta sentor terral, ja que arrelaren en els sentiments més purs del cor del Mestre, afecte sempre a les nostres tradicions, a la nostra mar, als nostres cims més venerats i a les nostres ufanoses planes.

Si l'autor de *Maruxa i Doña Francisquita* trobà la glòria en les terres castellanes, el seu nom perdurarà amb doble motiu a Catalunya, on floriren les seves inspiracions més sinceres enriquides encara amb la tècnica del seu art més depurat.

* * *

L'Emigrant, que els homes de l'ORFEÓ feren sentir per primera vegada en públic el 8 d'abril de 1894, no és pas la primera producció original d'En Vives, però ella inicià la carrera gloriosa del mestre i totes les obres anteriors han restat a la penombra. Vives posseïa una vena inesgotable; recordem haver llegit d'ell que, professor en un col·legi de monges, havia escrit tantes *Ave Maria* que pogueren cantar-se un dia en el Rosari sense haver-ne de repetir cap. Vives era músic per naturalesa; no creiem que mai hagués de forçar la vena. La seva inspiració generosa rajava a doll, sense necessitat de rebutjar cap idea, ja que totes eren sempre prou distingides. El seu gust refinat el guardava prou bé de tota banalitat insulsa. Per això a Madrid triomfà totalment des de la primera estrena en el teatre.

Les primeres impressions de la vida les rebé En Vives embaumades ja per la música. En recordar un llunyà Nadal de la seva infantesa, ell mateix s'expressava així, descrivint la Missa del gall al seu poble: "A mi em portaren al cor amb els cantors. El meu pare, que cantava els Introïts i les Epístoles, obrí el missal i es preparà... Jo em sentia emocionat i cantava,

cantava, com si volgués travessar la volta de l'església i arribar fins a les estrelles."

A l'Ofertori es descobria de cop enmig de l'altar el pessebre amb gran profusió de llums que feia resplendir totes les figures. Al noi li semblà veure talment tot el món condensat en aquell altar. Així, ja home, en preguntar algú a En Vives per la seva estètica, procurava ennaiguar-se en aquell somni de la infantesa i responia: "La meua estètica consisteix a ficar el món en un temple, en el temple de l'ànima, deixar que floreixi en ella, i tallar després les flors de poesia o de música que neixin a l'escalfor d'un amorós conreu."

Vives era, en efecte, un home intel·ligent a qui res no passava inadvertit; sentia per tot una gran atracció, el seu esperit no es veia mai prou satisfet en el coneixement de les coses, no solament les que es referien al teatre i al seu art, sinó també als més diversos aspectes filosòfics, polítics i científics.

Santiago Vinardell, en una de les seves confidències enviada a *La Vanguardia* des de Madrid, arran de la mort del músic català, escrivia ço que segueix, que confirma la nostra dita:

"Amadeu Vives, per sobre de tot, fou una intel·ligència poderosa. Llegí, estudià, medità profundament i constant. La massa coneix el músic. Els amics el savi. Res no era estrany al seu afany de saber. Discutia de tot amb gran coneixement i extensa documentació, i havia arribat, en moltes coses, a conclusions originals molt impressionants. L'única cosa davant la qual es deturava humil i reverent, era la religió. Una vegada que un escèptic pretingué dur la discussió a aquest terreny, vaig sentir com li barrava el pas asprament: — No seguim. No ens entendriem. No en sabeu res d'això. Vós parleu de religions. I de religió no n'hi ha més que una vertadera: la Catòlica, Apostòlica i Romana."

* * *

El futur autor de *Folies i Paisatges*, nascut a Collbató el 17 novembre de 1871, rebé les primeres lliçons de música del seu germà Camil, de manera que en establir-se els seus pares a Barcelona vers l'any 1882, el petit Amadeu estava suficientment ensinistrat per a emprendre els estudis d'harmonia i composició. Ingressà, doncs, a l'escolania de Santa Anna i fou deixeble del propi mestre de capella, En Josep Ribera. La configuració de la seva mà dreta no li permetia una execució fàcil en el piano; per això treballà de preferència a l'orgue i a l'harmònim i de jove es dedicà a la música religiosa.

Tenia quinze anys quan Amadeu Vives passà una temporada a Màlaga, junt amb el seu germà Camil, capellà d'un asil d'orfes. Per cert que allí va fer la coneixença del mestre Antoni Nicolau, qui dirigia una companyia

d'opereta que per aquell temps li estrenà amb un èxit assenyalat la notable producció lírica *Un raptó*. El mestre Nicolau ens contava encara la simpatia gran que li despertà aquell jovenet que sovint el visitava per a exposar-li un sens fi de projectes i per a obrir-li el cor amb la confessió dels seus ideals.

A Màlaga exercia En Vives la direcció de la banda de l'expressat Asil; però discrepàncies sobre gust musical amb el director de l'establiment li feren dimitir el càrrec, i tornà a Barcelona.

No tardà gaire llavors a fer-se amic d'En Lluís Millet. Era quan es passejava per la ciutat amb les sonates de Beethoven sota el braç.

"Per a aprendre la composició — ens havia dit un dia — en tinc prou amb analitzar amb tot deteniment aquestes sonates."

Dels primers anys de l'ORFEÓ CATALÀ (ja és sabut que En Vives fou co-fundador d'aquest amb En Lluís Millet), daten les obres més antigues que coneixem de l'enyorat mestre. La més important d'elles per les seves proporcions és *La Complanta d'En Guillem*, sobre la coneguda balada del mateix títol de Milà i Fontanals. Escrita per a chor d'homes amb acompanyament de corda, piano i harmònim, s'estrenà en la primera prova anyal de l'ORFEÓ (31 juliol 1892) i es repetí l'any següent acompanyada per l'orquestra. En aquest mateix concert, efectuat com l'anterior en el desaparegut Palau de Ciències, al Saló de Sant Joan, l'11 de juny, s'interpretà encara la "suite" per a orquestra *Somnis*, els quatre números de la qual eren anomenats respectivament *Idilli*, *Records*, *La Nit* i *Joia*. No recordem que s'executessin més les expressades obres, però, en canvi, les harmonitzacions de les cançons populars catalanes per a veus d'home *La filadora*, *Els tres tambors*, *La filla del marxant* i *La pastoreta*, s'han mantingut en el repertori de l'ORFEÓ CATALÀ durant llargs anys, no solament en la primera època, formant el chor homes sols, sinó força més ençà. En el programa del primer concert històric celebrat el 17 desembre 1916, amb motiu del XXVe aniversari de l'ORFEÓ fou cantada encara *La filadora*, junt amb *L'Emigrant*, estrenat, com ja hem dit abans, l'any 1894, la popularitat del qual anà creixent amb els anys de tal manera que avui podem considerar aquesta bellíssima cançó, deixant a part el seu patriotisme significatiu, com una obra clàssica del repertori vocal. No serà inescaient recordar que la partitura de *L'Emigrant* s'havia publicat abans de la seva estrena en les pàgines de *La Tradició Catalana* (15 agost de 1893), sota les inicials de l'autor i encara aquestes a l'inrevés.

Volem esmentar encara d'aquesta primera època una *Fulla d'àlbum* per a quartet de corda, un *Sanctus* per a chor amb acompanyament orquestral, una harmonització d'*Els Segadors* que es cantà en el primer concert oficial de l'ORFEÓ, algunes cançons religioses per al poble i altres amb textos castellans (motets, pregàries, "letrillas", etc.), i una composició original per a piano, única, creiem, d'En Vives: *Boira*, mazurka dedicada al qui subscriu i que fou publicada vers l'any 1893 en una revista il·lustrada d'aquella època que

editava la casa Espasa i C.^{la}. Ultra la influència de Chopin, hom reconeix en aquesta mazurka el viu afecte que sentia Vives per Beethoven i pel cant popular.

La producció de Vives va paralitzar-se, almenys públicament, uns pocs anys fins arribar a l'estrena de l'òpera *Arthus* al Teatre Novetats l'any 1897.

L'èxit d'aquesta obra fou ben satisfactori per al nostre músic, de tal manera que, segons digué En Vives no fa pas gaire temps, va poder vendre's la propietat d'*Arthus* per cinc mil pessetes. Emmullerat poc temps abans d'aquesta estrena, que fou transcendental per a la seva carrera, En Vives veié aclarir-se el seu esdevenidor i determinat a dedicar-se al teatre no dubtà gens a instal·lar-se a Madrid, on podia estendre millor que ací les seves activitats.

Abans de seguir endavant fem memòria de la composició, també d'aquella època, de les *Fades del Canigó*, tres cançons plenes de caràcter, força inspirades, que la professora de l'ORFEÓ CATALÀ N'Emerenciana Wehrle donà a conèixer en la "serata d'onore" que l'empresa de Novetats dedicà a l'autor d'*Arthus* en una de les darreres representacions d'aquesta òpera.

No tardà gaire En Vives a triomfar a Madrid. Fou amb la comèdia lírica en tres actes *Don Lucas del Cigarral*, que mostrà un notable avenç sobre l'òpera abans esmentada; no en va s'havia aprofitat l'autor de l'experiència proporcionada per la seva primera obra teatral.

Don Lucas es representà el mateix any (1899) a Barcelona, i obtingué un èxit més clamorós encara que el de Madrid. Es tracta, en efecte, d'una partitura valuosa on resplendeixen les qualitats més fermes de l'autor: una inspiració generosa, una gràcia mozartiana plena d'encís, una instrumentació finament treballada, que manté tot plegat l'interès constant de l'espectador. És de doldre que en tants anys transcorreguts i afiançada la glòria d'En Vives, no hàgim tingut ocasió d'admirar novament *Don Lucas del Cigarral*.

Aquesta obra ens duu el record, per cert, d'un fet curiós en la història artística de l'ORFEÓ CATALÀ. Fou el cas que en la funció celebrada a benefici de l'autor al Tívoli, l'ORFEÓ acordà adherir-se a l'acte cantant la secció d'homes algunes peces en un dels intermedis. Precisament el mestre Millet es trobava absent de Barcelona, realitzant una excursió per Alemanya, per a assistir als festivals wagnerians d'aquell estiu a Bayreuth. El sub-director mestre Comella dirigí el conjunt amb l'èxit acostumat, però, havent demanat el públic al final *Els Segadors*, no fou possible complaure'l per falta de les veus blanques. El mateix Vives s'avançà a les "candilejas" i digué amb aquella flemma seva tan casolana: — "¿Que els serà igual que cantin el *Sant Dilluns*?" — El públic, amb el brogit dels seus propis crits, no sabem si ho entengué. Però en atacar els homes les primeres notes de la joiosa cançó d'Otto, esclatà una xiulada formidable que ofegà completament les veus. I heus ací com no poguérem ja dir que l'ORFEÓ no hagués estat mai protestat, per bé que En Millet no hagués sentit els xiulets...

L'any següent Vives estrenà *La luz verde* i *La balada de la luz*, obretes ben reeixides, especialment la segona, d'un caràcter delicat que feia ressaltar el bon gust del músic català enmig de la producció minsa i banal que predominava aquell temps en el gènere líric popular.

Ja hem dit darrerament que Amadeu Vives, encara que allunyat de la seva terra, guardava viu l'esperit catalanesc. Ho veiérem prou en voler contribuir ell també al foment de l'òpera catalana, escrivint la seva *Euda d'Uriac*, sobre el drama de Guimerà *Les monges de Sant Aymant*, que va estrenar-se al Teatre Novetats a la tardor de l'any 1900. És de doldre que, malgrat l'èxit assolit per aquesta important producció, cap dels nostres empresaris no hagi pensat reprendre-la en el transcurs de tants anys. Ara que l'empresa del Liceu, patrocinada per la Generalitat de Catalunya, anuncia una funció d'homenatge al traspassat compositor amb la representació de *Doña Francisquita* (dubtem que faci en aquell gran marc un paper prou lluit i brillant), és de doldre que la manca de temps no hagi permès allí una interpretació digna de l'esmentada *Euda*.

En Joaquim Pena, en fer la crítica d'aquesta òpera en la novella revista literària "Joventut", esmentava, com els millors encerts de la partitura, la predicació de l'Ermità en pro de les creuades, la balada del tenor, d'un sabor ben catalanesc, el tema amorós que caracteritza Roger, i l'escena del convit, al primer acte; la fantàstica escena de les bruixes, el duo d'Eura i l'Abadessa, al convent, una de les pàgines més belles de la partitura, i l'escena de la professió d'Euda, al segon acte; el preludi de l'acte que segueix i el començament del duo amorós entre Euda i Roger, el tema de l'arrepentiment, d'una gran potència dramàtica, els chorals que vénen a continuació amb la intrmissió del *Cant dels ocells* i, per la seva sobrietat, tot el final d'aquest acte tercer; el cant de tenor basat en la coneguda cançó popular *Plany*, i alguns oportuns records dels actes anteriors en el quart acte, que hauria estat més just qualificar d'epíleg, segons el crític referit. En conjunt, aquest reconeixia en *Euda d'Uriac* "un treball honrat i sincer i un evident avenç en la carrera musical de l'autor."

A Madrid es repetien continuament els èxits d'En Vives, del qual hem pogut elogiar el criteri ben orientat i sà, degut a la seva educació literària, i per això va saber sempre escollir els temes de les obres i els llibretistes, que rarament li fallaven.

No és pas possible donar ací una llista completa de la producció teatral de Vives, entre la qual podríem recordar, d'aquelles primeres campanyes madrilenyes, *La Generala*, *El Duquesito*, *La Rabalera*, *La Granadina*, *Anita la risueña*, *El arte de ser bonita*, *El húsar de la guardia*, *La gatita blanca*, *El príncipe ruso*, *Juegos malabares*, *Lola Montes*, *Pepe Conde*, *Las verónicas*, *La Reina Mimí*, *Dolorettes*, *El señor Pandolfo*, etc., etc. Però l'èxit més franc, que inicià la popularitat d'En Vives, fou aconseguit amb la sarsuela

Bohemios (1903), de la qual s'han donat milers de representacions solament dintre de la Península. Això no obstant, hem de dir que la glòria també enganya, perquè el món és més gran del que pensem. El mateix Vives ens ho havia relatat. Malgrat la fama de què gaudia el seu nom, troba un dia en el tramvia un antic conegut i aquest li pregunta, tot just iniciada la conversa: — "I vós, en què us ocupeu ara?"

Altre triomf d'En Vives, proclamat arreu, fou el de *Maruxa*, ègloga lírica en dos actes, totalment musicats, on la vena melòdica de l'autor raja a doll. Estrenada l'any 1914, pocs mesos després de *Las Golondrinas*, d'Usandizaga, algú ha volgut veure la influència d'aquesta darrera obra sobre l'estil d'En Vives d'una exuberància lírica més accentuada en *Maruxa* que no era abans. És una obra, de totes maneres, que s'imposà tot seguit i ha triomfat igualment en els teatres més importants d'òpera, al "Real", de Madrid, i al nostre Liceu. És cert que el "Real" havia obert ja les portes al mestre Vives quatre anys abans, acceptant-li l'òpera en dos actes *Colomba*, que la crítica judicà amb unànime elogi.

A més de *Maruxa*, representada al Liceu per primera vegada l'any 1917, també fou posada en escena tres anys més tard en el mateix coliseu l'òpera en un acte *Balada de Carnaval*.

El 17 d'octubre de 1923, Vives estrena *Doña Francisquita*, comèdia lírica en tres actes, que va escriure en quatre mesos, i que és proclamada arreu l'obra mestra d'aquest gran músic. En ella assoleix En Vives la màxima facilitat d'escriptura; això sí, sempre sadollada de bon gust, de vivesa i de lluminositat, i són les melodies d'un sabor tan espanyol que no recorda l'obra cap estil forà, ni res se li assembla de l'època present. Podríem dir que Amadeu Vives ha estat el successor únic de Barbieri i de l'Albèniz de *San Antonio de la Florida*.

Recordem, encara, que una anticipació d'aquest estil tan castís, tan ple de vigor i de gràcia, l'origen del qual trobaríem potser en el repertori abundós de la "tonadilla" escènica, foren, en un aspecte més refinat encara, les *Canciones Epigramáticas* que poc abans ens havia ofrenat el mestre. Repetirem ací el que cinc anys enrera vam escriure en presentar aquestes delicioses cançons a l'auditori de l'Associació de Música "da Camera": "Solament la subtilitat d'un esperit culte, lluminós i precís, diguem mediterrani, com el de l'autor del madrigal *Canta i vola que fa sol*, podia reeixir en tractar un gènere com aquell. Si la picardia de la lletra o la malícia poc coberta apareix en algun indret rellesciosa, diguem tot seguit que, tal com la divina música de Mozart, també la d'Amadeu Vives sap espiritualitzar-se, i amb la seva gràcia exquisida purifica la tara que algú podria assenyalar en el realisme que els grans poetes castellans de l'antigor no defugiren pas enmig de l'ambient que els rodejava."

Arran de l'estrena de *Doña Francisquita*, En Vives realitzà una "tournée" a base d'aquesta obra tan singular i excellent del teatre líric castellà. Sembla

que es guanyaren moltes pessetes, però les despeses pujaren més. Tant se val!
 "Quan les fortunes s'acaben — deia En Vives — es tornen a guanyar."

* * *

De retorn d'Amèrica, el mestre va quedar-se a viure a Barcelona (feia ja forces estius que els passava a Sant Pol de Mar), i ací començà, sense abandonar cap de les seves activitats anteriors, una nova vida. Fou llavors quan renovà la col·laboració amb els nostres poetes. En aquest drarrer període de la seva febre productora i enamorat com sempre de l'obra de l'ORFEÓ CATALÀ, creà les pàgines mestriables del seu repertori choral. Foren primer els encisadors idíl·lics *Jesús i Sant Joan*, *La lluna i la rosa* i *Canta i vola que fa sol*, els quals, junt amb *La Balenguera*, estrenà l'ORFEÓ el 29 de maig de 1926. Vingueren després les *Follies i Paisatges* (1927), aquestes magnífiques evocacions de la natura i costums nostres, de les quals el mestre Millet va fer ja l'elogi en aquestes pàgines de la REVISTA, tot just estrenades pels nostres cantaires.

Vives escriví també en aquest temps quatre belles sardanes: *Goigs i planys*, *Matinada santpolenca*, *Eixelebrada* i *Montserratina*, ben aplaudides en el Palau de la Música Catalana i en Olympia, i també algunes cançons per a cant i piano, del gust més exquisit, com són: *Cançó de Margaridó* i *El cavaller* (d'A. Mestres), *Joc d'Infant* i *Orenetes d'abril* (de T. Garcés), que foren per primera vegada admirades en els Concerts Blaus (1927).

Durant aquests darrers anys passats entre nosaltres, Vives no deixà tampoc d'escriure per al teatre. Una obra acabà, per cert, digna de compartir l'estimació de les germanes seves més celebrades. Ens referim a *La Villana*, estrenada l'any 1927. El primer acte, sobretot, és d'una unitat i perfecció tals que cal judicar-lo d'una valor inestimable. Segurament per tractar-se d'un llibre seriós, l'ambient distret dels nostres dies ha privat que repercutís l'èxit merescut pel treball aciençat del músic.

La darrera producció escènica d'En Vives, *Talismán*, els assaigs de la qual motivaren l'anada del mestre a Madrid, fou estrenada cinc dies després de la mort d'aquest. En Vives tenia dipositada en ella plena confiança. La propera representació d'aquesta obra a Barcelona ens revelarà els mèrits que indubtablement ha de posseir la nova partitura que el mestre havia escrit en plena maduresa del seu talent.

* * *

Ultra la magnífica conferència *L'entusiasme és la sal de l'ànima*, alguns fragments de la qual hem volgut reproduir en aquest número, Amadeu Vives donà a l'estampa l'any 1923 uns assaigs literaris, sota el títol de *Sofia* ("Pu-

blicaciones Atenea"). En aquest llibre, a més de la conferència *Naxidad*, donada a l'Ateneu de Madrid, s'acoblaren diversos articles que havien estat ja publicats en *El Liberal*. En aquestes pàgines, d'una manera més expressiva encara que en les produccions musicals, es retrata admirablement el geni d'En Vives, el seu esperit escrutador, i s'endevinen les seves preferències i es descobreixen els seus sentiments més íntims. No cal dir que la fina ironia del mestre predomina en el llibre, el qual, si no conté cap judici definitiu sobre els músics que es retreuen, per poc que enfondim el pensament de l'autor el criteri d'aquest apareix sense reticències, clar i resolut.

Però és en el sentit general, dintre la varietat de temes que s'hi exposen, que hom admira les saboroses pàgines d'En Vives, i, fortament interessats, fins arribar al fi no deixem el llibre. Talment com ens sentíem atrets amb igual poder escoltant la conversa sempre atractiva de l'autor de *Maruxa*. Si haguéssim de manifestar la nostra preferència ens decantaríem vers la conferència que obre el llibre — tan belles coses s'hi llegeixen entorn del Nadal, — i dels apòlegs, fantasies i rapsòdies que segueixen renovarem sempre amb gust la lectura d'*El mal crepuscular*, *Maldonado o el cinismo*, *La siesta*, *Don José*, *La bondad en carroza* i algun altre encara.

L'admirat mestre i culte literat col·laborà també mantes vegades en les pàgines d'aquesta REVISTA nostra, ja des del primer any, i tothom sap el bon acolliment que fa poc obtingué al Teatre Novetats (en el mateix escenari on triomfaren *Arthus* i *Euda d'Uriac*) el seu drama *Jo no ho sabia que el món era així*.

Ara, per acabar, volem recordar que en l'esmentat recull de treballs literaris hi ha un article en el qual, a propòsit del teatre líric espanyol, descriu En Vives la darrera conversa que tingué amb el mestre Chapí, alguns dies després de l'estrena de l'òpera *Margarita la tornera* i poc abans de la mort inesperada d'aquest insigne músic. Chapí se sentia bon xic amargat per la indiferència que l'esmentada obra havia trobat davant del públic del "Real". En Vives l'animava per a escriure obres simfòniques destinades a les orquestres de l'estranger, però Chapí responia amb accent consirós: — "*Es tarde! Es tarde!...*" El nostre músic no pensava pas igual. Vives era l'home dels projectes. En tenia tants i tants de planejats que li era impossible abastar-los tots. Quantes i quantes vegades havia retret en les nostres converses la composició del seu *Vano*, de Goldoni, i la de *Les joies de la Roser*, que tenia també començada! Ara la pèrdua de l'amic i del mestre és més dolorosa encara si pensem en les obres que el destí no ha volgut que es realitzessin! Confiam, no obstant, que una mà pietosa i destra deixi enllestida la partitura d'*El vano*, gairebé del tot acabada.

JOAN SALVAT

Amadeu Vives, escriptor

En encapçalar amb les seves saboroses *Tres paraules* la publicació de la seva coneguda conferència *L'entusiasme és la sal de l'ànima*, diu Amadeu Vives:

"En tota la nostra vida, no hem fet sinó cultivar l'art de la música, que és la nostra veritable i única professió; sense perjudici, però, d'haver intentat a petites estones, uns cops per platxèria i altres per una mena de necessitat del nostre esperit, petites volades i saltironets per damunt les frondoses branques dels arbres de les belles lletres i de les ciències filosòfiques; en una paraula, per aquelles formes d'espirtual activitat que hom coneix amb el nom d'humanitats."

En efecte, ultra un músic, l'enyorat amic era un humanista. Un humanista que s'havia fet tot sol. Car Amadeu Vives (com tants, ai las!, dels nostres músics, dels nostres artistes) era un perfecte, un admirable autodidacte.

* * *

S'ha criticat, sovint, l'autodidactisme. I s'ha parlat, més d'un cop, amb evident menyspreu, de l'home autodidacte. Ningú no ignora, realment, els defectes de l'autodidactisme. I tothom sap que cal estudiar jove (preferentment) i que cal estudiar bé. (La vida és curta, podria dir-se, i és necessari aprofitar-la). Però és exagerat creure que lluny de l'escola, dels programes, de la cultura, en un mot, dita oficial, ja no hi ha res... o quasi res. És fals suposar, semblantment, que l'home que ha estudiat sol, que s'ha format sol, és gairebé un ignorant. Gosem afirmar que l'home autodidacte és, sovint, un heroi. I afegirem el següent: que en països encara joves (com el nostre), encara desorganitzats, endarrerits, l'autodidactisme s'imposa. I el cas d'Amadeu Vives (com el de Felip Pedrell, com el d'Enric Granados, i citem solament artistes ja desapareguts del món dels vius) és, certament, representatiu.

Per tal de subratllar la tragèdia d'Amadeu Vives, i per tal d'expandir llum sobre algun caire de la seva personalitat, remembrarem els següents fets: En ésser jove, ¿on podia Amadeu Vives estudiar (talment com es pot fer ara en qualsevol ciutat civilitzada) la tècnica del seu art? (I volem dir: On podia anar a estudiar-la a fons, de manera definitiva?) ¿Qui podia, a més, ensenyar-li el secret de les formes, de les estructures de les produccions

musicals, de les formes i estructures que han aparegut a través de la Història i que cap compositor no ha d'ignorar? I, per tal d'orientar-se, durant l'època dels seus estudis absolutament hipotètics i, més tard, durant l'època de la seva veritable formació espiritual, ¿on podia anar Amadeu Vives a sentir música i quina música podia sentir? Amb tot, Vives aconseguí fer-se una tècnica, i adoptà un estil!...

Ah!, l'home que oficialment ha estudiat (i que després, sovint, oblida els seus estudis) no sap l'heroisme que representa el fet, en primer lloc, de negar-se a ésser un cap buit i el fet de lluitar, més d'un cop, contra un ambient! Tots coneixem la teoria del vell Taine a propòsit de l'ambient, a propòsit de la influència, en nosaltres, de tot el que ens volta. Doncs bé: l'autodidacte (en tractar-se, sobretot, de terres endarrerides, de terres poc preparades pel que es refereix a certa mena d'activitats de l'esperit) sol ésser, sovint, un home que ha de lluitar, precisament, contra un ambient (ambient generalment fill, ja no cal dir-ho, de la pobresa material i de la pobresa dels esperits). L'autodidacte, sí, ha de superar-se... i superar el seu ambient. Ara bé: el que això fa, és un home excepcional, és un heroi.

Amadeu Vives, autodidacte, fou, doncs (com tants d'altres entre nosaltres), un ben palès heroi.

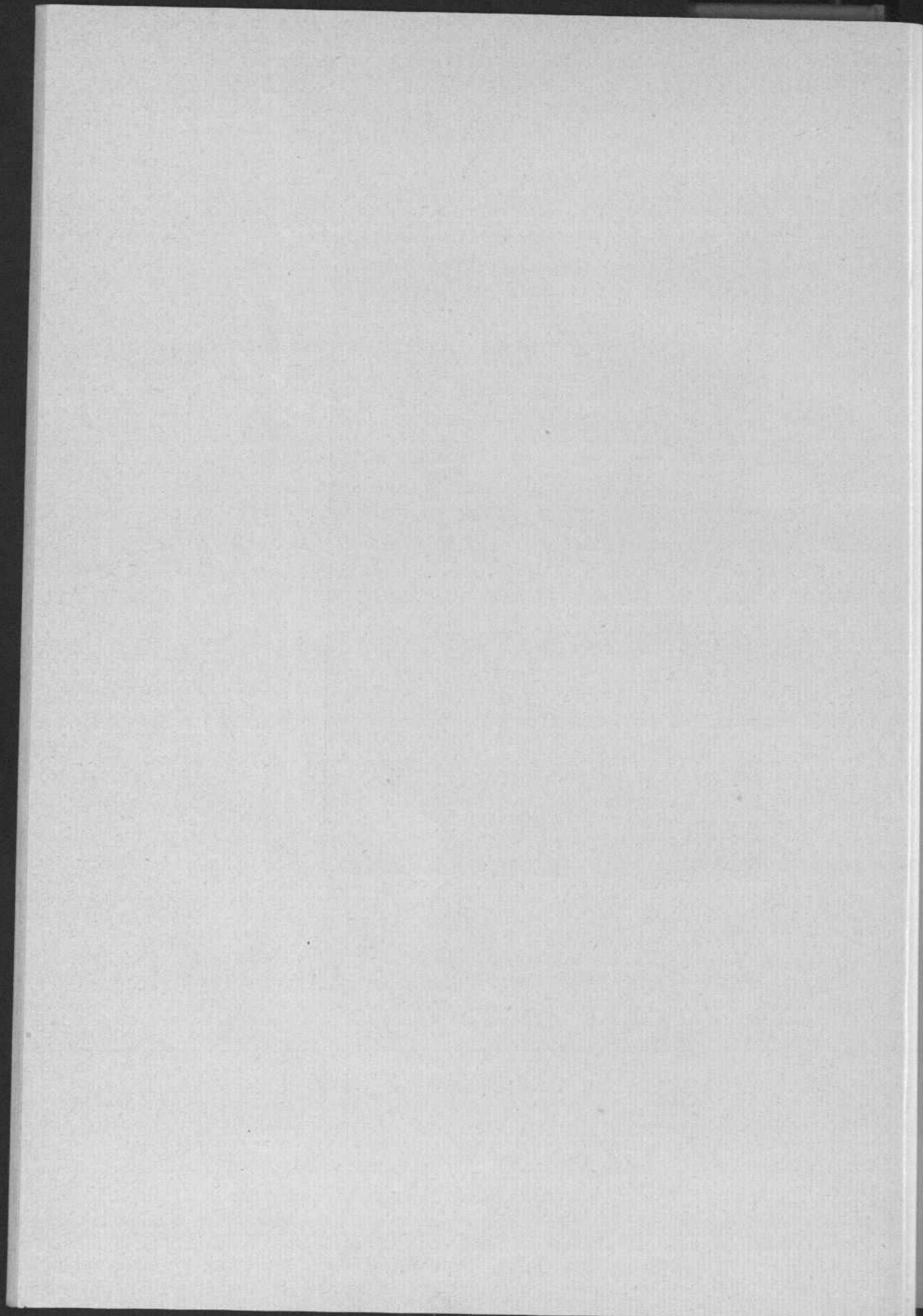
* * *

Però, ultra un músic, Vives fou (com queda dit) un humanista. I practicà — com ell diu — les "petites volades i saltironets per damunt les frondoses branques dels arbres de les belles lletres i de les ciències filosòfiques". I aconseguí, en veritat, fer-se, crear-se una cultura. Però Amadeu Vives no era solament un home (com tants d'altres) que ha estudiat coses. Vives era més que un home de vasta i sòlida cultura. Vives era un home que parlava, un xic de tot, de manera personal. Esperit extremadament àgil, Vives practicava, però (com ja és sabut), la paradoxa. Fou, sí, un home d'originals *pensades*. Però fou també un esperit subtil, clarivident. I si, en efecte, més d'un cop jugà amb els mots i amb les pensades (i no tothom sabia fer-ho com ho feia En Vives), també sabia dreturerament pensar i ordenar els seus pensaments. Res no prova el que acabem de dir, com la seva prosa, com els seus escrits. "Mas yo — digué Amadeu Vives, — escritor de afición, y por lo tanto inhábil, tengo que deciros de las cosas, no lo que quiero, sino lo que puedo y siento." No ho cregueu pas. Vives (i fou, aquest, un dels seus grans mèrits!) fou, precisament, un escriptor hàbil. No ignorà, certament, els secrets de l'art d'escriure. I el seu estil era clar, ordenat. I els seus treballs apareixen, tothora, traçudament bastits. Vives escrivia, a més, amb gràcia... i també amb malícia o amb fermesa o amb tendresa. I quan calia, el seu estil era també càustic. Però practicava, d'altra banda, l'humorisme,

AMADEU VIVES

(1871-1932)

la ironia... i, oi més, les fineses, les delicadeses. Ah!, sí, Vives fou un escriptor, un perfecte escriptor.

Vives escriví per a *El Liberal*, de Madrid, per a *La Veu de Catalunya*, per a la REVISTA MUSICAL CATALANA, etc. Prologà algun llibre (recordem ara el bonic pròleg del bell llibre de Joan Llongueres: *L'estiu al cor*), escriví conferències (*L'entusiasme és la sal de l'ànima*, *Navidad*), discursos (discurs presidencial dels Jocs Florals de l'any 1928). Però volem sobretot parlar, en els presents mots de recordança, del seu llibre publicat a Madrid (Publicacions Atenea): *Sofia*.

* * *

Amb tot i ésser escrit en castellà, *Sofia* serva reflexos d'allò que caracteritza, principalment, l'esperit del seu autor. I és un llibre que probablement quedarà.

En prologar l'obra de la qual parlem, diu Amadeu Vives, per a començar:

"Cada dos o tres años, siento unos deseos terribles de escribir; algunos de esos deseos engendraron las páginas de este libro.

"Ignoro si son buenas o malas; si tienen alguna cualidad, o si no tienen ninguna. Cuando vieron, algunas de ellas, la luz pública en periódicos, varios amigos las celebraron; otros, no me dijeron nada. ¿Qué valor tiene la alabanza de unos? ¿Qué el silencio de otros? No lo sé."

També ignorem nosaltres — i no ens interessa esbrinar-ho — la valor dels elogis dels amics d'Amadeu Vives (a propòsit de les pàgines de *Sofia*) o la valor del silenci... dels que no "dijeron nada". Però afirmem rodonament que *Sofia* és un llibre ben palesament valuós.

* * *

Encapçala el llibre d'Amadeu Vives (després del pròleg) una saborosa conferència llegida a l'Ateneu de Madrid. Tema de la dita conferència: *Navidad*. Consta, el treball del qual parlem, de nou episodis: *Los matadores de gigantes*, *Nochebuena*, *Los Reyes Magos*, *Villancicos*, *En el pueblo*, *En el convento*, *La Navidad y la suerte o Mister Benton y Don Mariano*, *El doctor sutil o el ruiseñor del Paraíso*, *Navidad eterna*. Cadascun dels episodis esmentats constitueix un encert, una troballa. ¡I com la prosa castellana d'Amadeu Vives és castissa! Llisca, d'altra banda, sempre amb suavitat. Revela l'existència d'una mà segura en l'art d'escriure. ¡Com tot, en fi, apareix ric de substància i de matisos!

Ens plau citar quelcom, una mica a l'atzar (car tot ens sembla interessant, significatiu) de la conferència d'Amadeu Vives.

Diu, per exemple, l'autor de *L'Emigrant*, de l'*Oda a la mar llunyana*

i de la *Processó a la muntanya*, en parlar de *Los matadores de gigantes*:

"No nos ruborizaremos si nos llaman niños.

"Yo os aseguro que el desdén con que muchos miran las cosas de los niños es sólo una sutil farsa, un miedo terrible a que las gentes les tengan por ingenuos, por buenos, porque la virtud está hoy muy desacreditada."

Diu, també, un xic després:

"Recuerda un escritor contemporáneo "el caso de aquel individuo que olvidó su nombre y discurría por las calles, viéndolo y admirándolo todo, sin acordarse de quién era". Esta es la situación del niño: que no sabiendo nada, va descubriéndolo todo. Cuando un hombre puede llegar a producir en sí esta facultad de descubrir nuevamente aquello que ve todos los días, a tal hombre se le llama genio. Uno de estos hombres descubrió el vapor contemplando cómo hervía una olla; otro descubrió la gravitación universal viendo caer al suelo una manzana. Tales cosas sólo llaman la atención a los niños y a los genios, porque sólo ellos se dan cuenta de que el mundo, por todas partes donde se le mire, está lleno de prodigios."

Vives comença el segon episodi de la seva conferència entorn de *Navidad*, amb els següents mots:

"Contemplemos el espectáculo de Belén. Todos los espectáculos del mundo son algo ajeno a nosotros, suelen ser historias de otros hombres, redividas artificialmente. El nacimiento del Niño-Dios, al contrario: es algo entrañable y familiar, algo de nosotros mismos. Nos parece que el Niño-Dios y la Virgen-Madre se han marchado del pesebre y se han metido en nuestras casas, y nos hemos sentido inundados de una alegría infinita, y nos hemos puesto a gritar: ¡Navidad! ¡Navidad!, y hemos danzado con los pastores, y cantado con ellos, y hemos hecho sonar el órgano en las iglesias, y las panderetas y castañuelas y guitarras en todas partes. Después hemos salido a la calle para dar testimonio de nuestra alegría, y nos hemos felicitado los unos a los otros, y hemos comprado dulces y vinos y juguetes, y los padres se han reunido con los hijos, y los hijos con los padres. Y esto ha ocurrido en nuestro pueblo, y en todos los pueblos y mares y tierras. Cada año, cuando nace el Niño-Dios, renacemos todos a la alegría, a la generosidad, a la buena amistad, a todas las cosas nobles del espíritu..."

En escriure els mots que acabem de copiar, Vives parlava, evidentment, com parla i sent... un cristià. I es pot ara afegir que el qui viu fora, al marge del món del qual parlem (i és difícil, fins tractant-se d'un incrèdul, de viure totalment absent del món susdit), viu, tanmateix, una mica sol, tot sol!

Vives diu, així mateix, coses subtils, en parlar de *Los Reyes Magos*, dels *Villancicos*, etc. I no oblida, certament, d'enriquir el seu treball amb exemples folk-lòrics. Prova, d'altra banda, que, ultra el nostre, coneix bé, oi més, l'art popular castellà.

Comparant l'art popular amb l'art dels grans artistes, i després d'haver citat un *villancico* de Lope de Vega i un de popular, escriu Amadeu Vives:

"El contraste no puede ser más vivo, a pesar de ser Lope uno de los poetas que han sabido imitar con más perfección, sentimiento y gracia, los modos y cadencias y rimas de la poesía popular. Y es que, mientras las formas de los villancicos de los poetas pertenecen a su tiempo, las del pueblo son de todos los tiempos."

Afegeix Vives:

"El pueblo tiene la intuición de las formas perfectas y sabe eliminar de toda música y poesía lo falso y artificial, lo que pertenece a la moda, lo que es producto de vanidad, en una palabra, lo que procede del país de los gigantes, donde reina la hinchazón y la mentira; pecados de los cuales sólo han podido libertarse los poetas con el bautismo del agua popular, "que llena sus cauces de todas las fuentes y las purifica."

Els episodis de la conferència que comentem, titolats: *En el pueblo, En el convento i La Navidad y la suerte o Mister Benton y Don Mariano*, són impressionants. Vives s'esplaia i remembra — com ell diu — algunes de les seves *navidades*. "Durante mi ya no corta vida — escriu — he visto muchas Navidades, sobre todo en Cataluña, Castilla y Andalucía; pero tres de ellas dejaron tal huella en mi espíritu, que difícilmente podría olvidarlas."

I Vives escriu, evoca, doncs, els seus tres records. I parla, primerament (sense anomenar-lo) del seu poble, de Collbató. La seva narració és concisa, sentida. Fa una forta olor de cosa vera, viscuda. I és tracta d'un record de la infantesa.

Vives ens parla després d'un record de joventut. (Un record que ens havia més d'un cop contat.) "Mi maestro — diu — era profesor de música de un conventico de monjas, humilde y modesto. Paredes blancas, losas coloradas y grandes de barro cocido, techo blanco con pequeñas vigas de hierro, sillas de paja, poquísimos muebles más; unas fotografías de los fundadores de la Orden en las paredes, cromos y fotograbados con imágenes de santos, y con sencillos marcos de caoba, por todo adorno."

"Había un salón de visitas pequeñito — afegeix Amadeu Vives — con un modesto piano perpetuamente enfundado; un sofá, dos sillones y seis sillas, también enfundadas. Muy decentito todo. Una mesita en el centro con su mármol encima, una lámpara de gas y delante del sofá una alfombra."

Diu també el nostre amic:

"Mi maestro solía mandarme a mí a este conventico, cuando a él le era imposible ir; cosa que me agradaba en extremo."

"Terminada la misa del domingo — escriu Vives, continuant la seva evocació — bajaba a la sala de visitas, y sobre el mármol de la mesita del

centro, me servían un modesto chocolate con bizcochos. Alguna de las hermanas cantoras dábame conversación..."

"Un día me dijo la hermana:

"— No sé si se ha fijado usted en que llevamos ya muchos domingos cantando en el Rosario las mismas Ave Marías. No sabemos más que seis diferentes, mientras que en el convento tal, cantan hasta diez o doce, y en tal otro, pasan de veinte. Puesto que todas las que cantamos nosotras están compuestas por usted, ¿por qué no nos escribe algunas más?

"— Hermana — contesté, — tráigame un papel de música y un lápiz, que ahora mismo, sobre esta mesita, escribiré otra Ave María, y ésta solamente ustedes la podrán cantar.

"La monja salió muy contenta de la habitación, volviendo al poco rato con un papel de música, un tintero y un plato de dulces. Esta escena se repitió tantos domingos, y llegué a escribir tal número de Ave Marías, que fué posible, al cantar un rosario, variar las cincuenta Ave Marías; hecho que produjo gran estupefacción y largos comentarios."

L'evocació ens ha semblat tan *viva*, que havem volgut citar-la gairebé sencera.

Però arribà la nit de Nadal i calgué escriure cançons. I Vives ens parla d'aquell Nadal i d'aquella Missa i d'aquelles cançons. L'episodi és suggestiu.

La tercera *Navidad* que ens conta el mestre Vives és també interessant. Però, aquest cop, Vives esdevé càustic i gairebé cruel. I el pobre *Don Mariano* (perfectament simbòlic) paga, com se sol dir, la festa.

Don Mariano era un modernista (sempre ha existit, realment, allò que hom qualifica de modernisme, o d'avantguardisme. Sempre ha existit i sempre existirà. El que hi ha — i molts jovincels ho obliden — és que allò *non* d'avui serà allò vell, marcit, de demà!). *Don Mariano* era, doncs, un modernista, un home *al dia*, i amb el clatell — podria dir-se — absolutament rasurat. Ara bé: en expressar a Mister Benton (home pràctic, avesat als negocis) la seva sorpresa, en front del respecte, de l'amor que el dit Mister Benton manifestava envers certes pràctiques, certes tradicions netament populars, *Don Mariano* hagué d'escoltar els següents mots:

— Quants negocis ha fet vostè? — preguntà Mister Benton a *Don Mariano*. I *Don Mariano*, "ruborizado por la pregunta — escriu Vives, — contestó tartamudeando:

"— ¿Yo? Pues... ninguno... la suerte... sí... me ha faltado la suerte."

"Y Mister Benton, riéndose como un bendito — continua escrivint Amadeu Vives, — dijo:

"— ¡Oh, la suerte, la suerte! Esto es aún *menos nada que nada*. Prefiero creer en la Navidad, a creer en la suerte."

Però no podem continuar parlant, massa detalladament, dels altres episodis de la conferència: *Navidad*, car el present treball s'allargaria massa. Direm, doncs, solament, que les pàgines que Vives escriví amb el títol: *El doctor sutil o El ruiseñor del Paraíso* són, senzillament, mestrives. Són filles d'un esperit delicadíssim. Són pàgines de veritable escriptor. El mateix podríem dir de l'episodi: *Navidad eterna*. En el dit episodi, després de recordar fets històrics que han aparegut des del naixement del Déu-Infant (Persecucions cristianes, Imperi de Constantí, Invasió dels bàrbars, Dissolució de l'Imperi Romà, etc.), Vives escriví, maliciosament:

"Y después de todos estos hechos colosales, al cabo de mil novecientos diez y ocho años, habiendo pasado el espíritu humano por las más grandes convulsiones y transformaciones, nos encontramos con que los hombres y los pueblos siguen cantando:

*"Vamos a Belén
a ver al Mesías..."*

"Y con que nosotros, hombres en general descreídos o escépticos, damos estado poético, literario y social al hecho del Nacimiento, y lo conmemoramos con toda solemnidad, en el Ateneo de Madrid. Este es el milagro de la sinceridad y de la verdad, el triunfo definitivo y universal del niño sobre el gigante."

Ah!, sí — repetim-ho, — la conferència d'Amadeu Vives entorn de *Navidad* constitueix un encert, una troballa. Es tracta de pàgines sentides, exquisidament i magistralment plasmades, que solament podia crear un ver artista, un ver escriptor, i un artista, a més, i un escriptor, el cor i l'esperit del qual fossin ja fonament, *naturalment* cristians.

* * *

Després de la conferència: *Navidad*, hi ha, en el llibre de Vives anomenat *Sofia*, vint *Apólogos*, *Fantasías* i *Rapsodias*. ¡Com ens agradaria parlar de tot això! Però cal recordar que havem escrit ja massa i no podem ni volem abusar de l'hospitalitat de la REVISTA MUSICAL CATALANA ni de l'atenció dels benvolguts llegidors. És necessari, doncs, ésser sintètics.

Temes, to, caràcter, tot és ric i variadíssim en el llibre d'Amadeu Vives. Hom hi troba rastres de la seva malícia, de la seva ironia, del seu humorisme, de les seves delicadeses espirituals o sentimentals. Molts dels *Apólogos*, *Fantasies*, etc., d'Amadeu Vives són, senzillament, admirables. Són, a més, sempre personals. Citem alguns dels susdits treballs: *Maldonado o el cinismo*, *El mal crepuscular*, *Yo no sé por qué será, pero es así*, *La siesta*, *Don Lagartijo*, *La bondad en carroza*, etc.

Algun cop, Vives fixa també retrats (*Don José, Lo que me dijo Manolita, Polakoff o el super-truco, El truco en acción*). I de vegades fa crítica. En tal cas, ni disfressa ni atenua el pensament. L'exposa al contrari, de manera clara. I els seus articles dedicats a *Parsifal* i a *Strauss y su Quijote*, són ben curiosos. Parlant de *Parsifal*, de Ricard Wagner, escriu Amadeu Vives (bé és veritat que ho fa dir a Diògenes!):

"El libro de *Parsifal* quiere ser un símbolo y sólo es una mueca. Un cáliz sin la sangre de Cristo, es una bufonada."

I ocupant-se de Ricard Strauss i del seu *Quixot*, diu, entre altres coses, el nostre malaguanyat artista:

"Strauss se ha situado magnífico, en un puro subjetivismo: el mundo es su representación; el mundo es su voluntad; él crea el mundo. Mas yo siento mi vida tan lejos de la de Strauss, que no creo que él me haya podido crear a mí, y yo afirmo que, desde luego, yo no le he creado a él."

"Y en la misma lejanía veo situados a Strauss, de *Don Juan* y de *Don Quijote*; a *Don Quijote* y *Don Juan*, de Till; y a Till, *Don Quijote* y *Don Juan*, de Zaratustra; el cual Zaratustra, habló, pero a mi parecer y a pesar de su elocuencia, habló demasiado, y sobre todo con demasiados gritos. Es verdad que a Strauss le parecieron pocos y los aumentó."

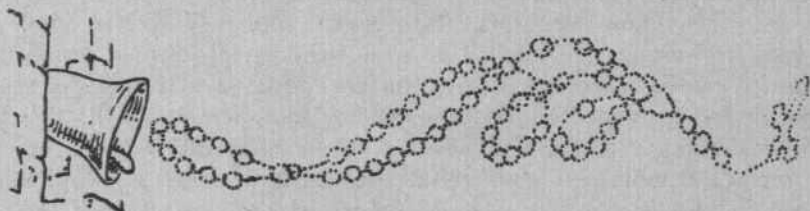
"Sin embargo —afegeix Amadeu Vives,— en el espíritu de Ricardo Strauss todos estos personajes se convierten en uno, que es el propio Strauss, quien acaba escribiendo su propio poema y declarándose héroe a sí mismo" (*Vida de Héroe*).

Els *Apòlegs, Fantasies i Rapsòdies* del llibre d'Amadeu Vives són saborososíssims. Sentim no disposar de més temps i més espai per a poder-los comentar.

* * *

Amadeu Vives fou, en efecte, per damunt de tot, un músic ("la música —digué, com recordàvem— fou la nostra veritable i única professió"). Però, ultra un músic, l'autor de *Collsacreu* i d'*A la plaça hi ha ballades* fou, a més (cal també repetir-ho), un molt destre escriptor.

F. LLIURAT

El do de la conversa en el Mestre Vives

Ningú no ignora que el Mestre Vives — el nostre gloriós, inoblidable absent — excel·lia sobremanera en el do de la conversa. Tots el sabíem un formidable conversador i no calia certament haver alternat molt amb ell per a reconèixer de seguida com era aquest do un dels trets més acusats i més característics de la seva poderosa i rellevant personalitat.

Els qui tinguérem la sort de conèixer-lo de molt temps, de gairebé tota la vida podríem dir, i els qui havíem intimat amb ell, sabíem encara com la conversa fou sempre, en la seva diversitat infinita de caires i de matisos, una imperiosa, ineludible necessitat del seu esperit.

Recordo, com si fos ara, allà en els meus primers anys de joventesa, la figura del Mestre Vives acudint al "Centre de Sant Pere Apòstol", on jo també anava. En Vives, llavors, donava algunes lliçons de música en cases particulars i en alguns convents de monges, publicava càntics i composicions religioses i escrivia la seva òpera *Arthus*.

Lluitava amb tota mena de dificultats per a guanyar-se la vida i el seu caràcter independent d'artista i la seva intel·ligència, tan aguda i tan vibrant, en aquells moments d'iniciar-se, impulsu i febrós, el període de les seves creacions i de manifestar-se ardida la personalitat del gran músic, en comp-tes d'ajudar-lo li creaven dificultats arreu i a cada instant.

Tindria jo uns nou o deu anys, només, estudiava música amb el mestre Mas i Serracant i cantava a l'escolania de Sant Pere de les Puelles. Un diumenge em portaren al "Centre" esmentat, situat llavors en unes quadres interiors d'una casa del carrer de Trafalgar. Allà vaig trobar-hi el mestre Vives. El veig encara sostenint llargues converses amb mossèn Gaietà Soler i amb En Josep Mas i Casanoves, un pulcre poeta d'estil verdaguerià, que tots hem oblidat massa depressa i als versos del qual En Vives posava música.

Parlaven de tot: de teologia, de música, de literatura, de política i en Vives era sempre l'àrbitre de la conversa. Així el vaig conèixer i al costat d'ell adquiriren de sobte una extraordinària grandesa dins el meu esperit els noms de Beethoven i de Mozart; de Sant Tomàs i de Santa Teresa; de Milà i Fontanals i de Verdaguer; de Lope de Vega, Calderón i els clàssics castellans. En aquelles converses, que a mi em semblaven meravelloses, em foren revelades les cançons populars catalanes i en elles, per primera vegada vaig sentir parlar, amb paraules càlides i efusives, del nostre ORFEÓ CATALÀ.

Venia també sovint al "Centre", entre altres, un pare jesuïta andalús, molt eixerit i agut de paraula, el P. C. González, i quan es trobaven ell i el mestre Vives la conversa s'enlairava amunt, amunt, per les regions de la

mística, de la teologia i de la filosofia, que eren els temes que més apassionaven el mestre Vives, i en els quals mostrà, des de llavors i sempre, una vasta erudició, una comprensió clara i profunda i un criteri personal extraordinàriament captivador.

En aquella època En Vives ja era el mateix enginyós dialèctic, amb menys experiència i amb menys desenganys que en els darrers anys del seu viure. Escrutava amb els seus ulls penetrants i amb preguntes hàbils els seus interlocutors i de seguida sabia amb qui parlava, com calia tractar-lo i quin profit en podia treure.

Fou tota la seva vida un enamorat fervent del diàleg i un virtuós apassionat de la conversa. Li agradava el parlar a tota hora i per tot arreu; amb els més alts i amb els més baixos, i per això es deixava caure ell a les penyes més diverses i era rebut sempre, en totes elles, amb la més franca i sincera satisfacció. Era home de belles il·lusions i grans projectes, implacable amb els seus enemics i amb els seus contradictors i generós i bondadós, en el fons, amb tothom, com una criatura. Viu com un estornell i astut com una guilla, no es deixava pas encalçar fàcilment i, amb molta traça, donava sempre a la conversa, en la qual tenia intervenció, el to que més personalment li convenia. Parlava, jo diria, amb una mena de sensualitat, assaborint, acariciant, depurant les idees; donant forma i intenció a les paraules, i de tant en tant s'obria tot ell, entusiasta i efusiu amb una força i amb una resplendor insospitades.

Quan, segons amb qui, la conversa degenerava, prenia sentits equívocs i esdevenia grollera, ell, home d'esperit, sabia de seguida redimir-la amb la seva aguda i fina ironia i amb les seves gracioses i àgils paradoxes.

En Vives s'havia fet tot sol una cultura i era un esperit insaciable. Era encara un polemista a ultrança. Per això passà bona part de la seva vida conversant i jo no crec gens exagerat dir que conversant va morir.

* * *

Després d'haver estrenat a Barcelona les seves primeres òperes *Arthus* i *Euda d'Uriac* es traslladà a Madrid i allà es llançà de ple al teatre líric, que era potser la seva passió més forta.

De seguida ocupà el primer lloc entre els compositors d'aquella època i es guanyà tota mena d'amistats i esdevingué popular, no solament per la seva música sinó també per les seves converses, en les penyes de literats, d'artistes i de polítics.

Des de llavors el mestre Vives fou, sempre més, una de les primeres figures del Madrid autoritzat i culte.

Ací, a Barcelona, no hi venia pas molt sovint. Només l'hi vèiem quan hi estrenava alguna obra. Els que l'estimàvem i enyoràvem les seves converses no cal dir com acudíem a trobar-lo. Ell era sempre el mateix home, el mateix català, el mateix inquiet somniador de sempre.

Ens vegérem i parlàrem quan estrenà al Teatre Tívoli el seu famós *Don Lucas del Cigaral* — jo era un noi d'uns catorze o quinze anys — i després passàrem anys, molts anys, sense veure'ns, sense relacionar-nos. Jo guardava d'En Vives un record molt viu i moltes de les seves converses amb mi no s'esborraven del meu esperit.

Si no m'erro, era per allà l'any 1917, que un migdia ens trobàrem tots dos a la Plaça de Catalunya, vora mateix de l'antiga *Maison Dorée*, dels germans Pompidor.

— Hola, noi! — va dir-me En Vives, afectuós, prenent-me la mà i fent aquella rialla seva tan sornaguera i tan bonatxassa ensems; tan característica. M'ho va dir naturalment com si ens haguéssim vist el dia abans.

— Què fas?... On estàs?... Que no escrius?... Que no et dediques al teatre?...

— Ensenyo música — li vaig contestar. — Visc a Terrassa i tinc cinc fills!

— Bé fas prou! — i de seguida, amb aquell instint escrutador, em va preguntar:

— Què no et fas amb En Millet?... Què saps d'En Morera?... Quins joves músics hi ha per Barcelona?...

I aviat parlàrem de filosofia, de la guerra i de mil i un projectes que bullien dins el seu cervell.

Al cap de pocs dies vaig fer que es coneguessin ell i mossèn Frederic Clascar. De seguida s'entengueren a meravella. ¡Qui pogués reproduir ara la primera conversa que ells dos tingueren a l'antic Hotel Majèstic, situat on ara hi ha la Telefònica!...

— ¡Quin home més fresc d'esperit i més de debò que és aquest mossèn Clascar!... M'ha agradat molt, molt, de fer coneixença amb ell! — em deia després, satisfet, En Vives.

Passà llavors uns dies a Barcelona i ens trobàvem sovint a Can Dotesio, el magatzem de música del Portal de l'Àngel, i també a la *Maison Dorée*, on ell acudia a fer rotllo a la penya del Dr. Turró, d'En Pere Rahola, d'En Moles, de l'Hurtado, d'En Coromines, d'En Barbosa i altres.

La nostra antiga amistat es refermà més que mai i em feia anar amb ell a converses amb empresaris allà en un dels cafès del Paral·lel, em parlava confidencialment de les seves facècies i arribàrem a projectar tot un magne oratori que ell volia escriure sobre *David*. L'haviem planejat en tres parts: "David, pastor", "David, rei" i "David, profeta". Tinc encara tot el pla, però no arribàrem a escriure'l. L'ORFEÓ CATALÀ havia de cantar-lo i calia representar certes escenes i altres dansar-les.

Es queixava, sovint, llavors, que els catalans no l'estimaven i no el comprenien, com ell hauria desitjat.

— Jo us asseguro que tota la meua música és escrita i pensada en català.

Els d'ara no se'n poden adonar, però algun dia, quan ja seré mort, ho descobriran els que l'estudiïn sense prevencions i per damunt de l'ambient del nostre temps. —

A poc a poc, vingué més sovint a Barcelona i arribà a passar els estius al Tibidabo. Començava a sentir l'enyorança de tornar a Catalunya i no trobava encara el camí definitiu.

¡Quantes vegades l'havia acompanyat en taxi fins al peu del funicular del Tibidabo!...

¡Qui pogués refer ara, una a una, les converses vives i vibrants d'aquells dies inoblidables!

* * *

Per un atzar puc referir, ara que el mestre Vives ja ha deixat les lluites i les misèries i també les grandeses d'aquest món, una de les seves converses.

L'he trobada escrita, frase per frase, en un dels meus quaderns de notes i en llegir aquelles paraules seves, que jo ja havia oblidat, he sentit al cor una forta commoció i un plor sobtat m'ha humitejat els ulls. Recordo que en deixar el mestre, després de la seva conversa, ple d'emoció i sense poder-me contenir, la vaig reproduir fidelment, paraula per paraula, en un dels quaderns que portava. Allà ha restat fins que, regirant papers, m'ha vingut, fa pocs dies, a les mans.

Era el primer de novembre de l'any 1921. Al Tívoli representaven *El Duquesito*, del mestre Vives. Encisat per aquella música, d'una gràcia exquisida i d'una joia alada i inefable, vaig entrar a l'escenari a veure el mestre. El vaig trobar en el seu camerino, voltat d'artistes, de llibretistes i d'amics i de gent de tota mena.

El recordo aclofat en un sofà sense fer gaire cas de tot el que li deien i dels elogis que li tributaven. En veure'm s'aixecà tot d'una i prenent-me pel braç, deixant tota aquella gent de teatre, se m'emportà a un dels passadissos de l'escenari, amb vius desigs de parlar. No sé com fou que em parlà de quan era petit i vivia encara a Collbató. En Pau Bertran i Brós 'era un amic de casa seva i li feia sempre bromes. Un dels germans d'En Vives era un veritable mestre nigromàntic. Posava una olla gran al foc; venia amb un sac de llangardaixos que es movien i els cremava de viu en viu. Em recità també algunes de les oracions que li ensenyava el seu germà, el qual també començà a ensinistrar-lo a la música. El seu pare havia escrit un drama i el representaven ell, la seva dona i els seus fills.

Com jo li parlés amb entusiasme de la música de la seva darrera obra que estaven executant, em digué textualment:

— "Us agrada encara la música? La música a mi ja no m'agrada. Beethoven em cansa i m'avorreix tothom. Només trobo valor a una tonada. Vaig a l'església per a sentir cantar i allò encara em dóna algun consol.

Creieu-me, el món va ràpidament a la seva fi! Tota cosa és un pastitxo. Ja no es crea res!

Allò viu del poble ja no penetra en la ciutat. No la vivifica. La ciutat ho envaeix tot i ho podreix tot. El poble és absorbit per la ciutat. Els Papes s'aguanten fermes, malgrat tot, perquè el poble arriba encara fins a ells. Les monarquies, en canvi, són podrides i han de caure.

El gran valor de Catalunya és la cançó. S'hauria de fer tota una teoria estètica sobre la cançó, posant-la per damunt de tot. Cal rebentar d'una vegada per a sempre la teoria estètica italiana del Croce.

L'estètica de la cançó catalana jo la poso per damunt de tota obra moderna. Ella és l'únic viu i revelador.

Us vull dir una cosa. Si no fos pel dolor que passaria i faria passar, jo em voldria morir!

No trobo aquí ni consol ni fermesa en res. Només en la meua dona. Ella em recorda la meua infantesa i és com la dona i com la mare al mateix temps.

El món no ha sabut crear el tipus d'home ideal.

El gran triomf del dimoni és haver aconseguit que tothom se'l prengui a broma; que ningú, àdhuc els més creients, s'atreveixen a parlar seriosament d'ell. Si s'escriu la història del dimoni fóra aquesta la més formidable apologia de la religió catòlica que s'hauria fet." —

Seguidament em parlà del seu llibre *Sofia*, pròxim a publicar-se, i m'explicà els articles titulats *Crepuscles*, un sobre Wagner, ple d'esperit i de profunditat, i també un sobre els tramvies de Madrid, d'un deliciós simbolisme. Encara em parlà d'un llibre de pensaments, per l'estil dels de La Rochefoucauld, que volia escriure en català. I digué aquest pensament:

"Som pilotes que una mà invisible fa botar d'ací d'allà."

Finalment, quan ja ens acomiadàvem, m'encarregà que digués a En Millet que el mestre Josep Ribera deixà, en morir, una col·lecció de cançons populars recollides per ell, que era de Lleida, entre les quals hi havien algunes cançons bandarres barcelonines. — "Digueu-li que això ho posseeix ara el seu fill." —

Així finí la nostra conversa i, tal com l'he trobada anotada crec un deure de pietós homenatge a l'amic i al mestre, reproduir-la ara aquí en aquestes pàgines que voldrien evocar i enaltir aquell do sublim de la conversa que en grau tan eminent posseïa el mestre Vives.

* * *

Quan a la fi pogué En Vives realitzar el seu somni de tants anys i vingué a instal·lar-se a Barcelona, moltes i variades foren les nostres converses al seu pis del Passeig de Sant Joan, primer; a la seva casa alegre i riallera de Sant Pol, amb aquell jardinet tranquil de cara al mar; a l'ORFEÓ CATALÀ; al Colón, al seu darrer estatge de la Gran Via.

¡Quanta vivacitat de pensament, quanta riquesa d'imaginació, quanta agilitat i agudeses d'enginy!... He llegit en algun lloc que *la gent de qualitat ho saben tot sense haver après mai res*. El nostre Amadeu Vives era un home d'aquesta mena.

Recordo que un dia em parlava, amb tota mena de detalls, d'un projecte de teatre a l'aire lliure, amb uns grans grans gegants mecànics que evolucionarien fent grans moviments; un altre dia em parlava que volia escriure una mena de tractat sobre la *resurrecció de la carn i la vida perdurable*, les darreres paraules del *Credo*; en una altra ocasió m'explicava tota la singular teoria dels bútxeres i els antibútxers, una de les seves coses més gracioses i més finament picants; volia crear un *Guillem Tell*, català, que fos el símbol i el resum de tot el problema i de tota l'aspiració de Catalunya; volia fer música a *La nit de Reis*, de Shakespeare; em llegí el seu drama i discutírem algunes de les escenes: em féu sentir fragments de la seva obra *El vano*, i parlava d'aquesta obra amb una il·lusió que esgarriava. Impossibile de recordar, de refer tanta vida esvaïda ja per sempre més.

Em ve a la memòria ara, una frase del mestre, dita amb magnífica i saborosa ironia. Era en el camerino de Novetats, durant l'estrena d'una obra de Santiago Rusiñol, de la qual no recordo ara precisament el títol. Aquest feia broma, com sempre, i es parlava amb menyspreu dels capellans. Llavors heus ací que En Vives, picant fort a terra amb el seu bastó, digué així: — “Ei! ei! Aquí ningú no em respecta. Què no ho sabeu que jo sóc clerical?...”—

Un altre dia, al Palau de la Música Catalana, i en la llotja de la Junta de l'ORFEO CATALÀ, durant un concert en el qual s'havia tocat una obertura de Rossini, s'aixecà del sofà i em digué en secret a l'orella: — “Us vull dir una cosa. No ho digueu a ningú! Vós ja m'entendreu! En el teatre m'agrada més Rossini que Mozart!... És més àgil la seva música. Vola! ¡No toca, a penes, en terra!...” —

Finalment, fa ben poc temps, en un dels darrers concerts de l'Orquestra Pau Casals, de sobte, mentre tocaven una obra, em penso que era de Beethoven, em digué amb una estranya commoció i amb una inexplicable profunditat de to: — “Em moriré aviat...” — No arribà a viure dos mesos.

* * *

Si ara jo hagués pogut fer revivre per uns instants el seu esperit, aquell esperit que resplendia poderós i suggestiu en les seves converses, crec que aquest fóra el millor dels homenatges que l'amic i l'admirador de sempre, que el company de camí podia retre al gran músic, al gran pensador i al gran català que tots plorem i que no coneixem prou bé encara; a l'Amadeu Vives immortal que ens caldrà anar descobrint, pacientment i amb amor, de dia en dia!

JOAN LLONGUERES

El centenari d'Amadeu Vives

(Pàgines d'un musicòleg de l'any 2032)

L'OPINIÓ FILHARMÒNICA DAVANT LA MORT DEL MESTRE

En aquest mes de desembre de l'any 2032 es compleix el primer centenari de la mort d'un compositor que honorà el teatre líric nacional, pels mateixos dies que un anomenat Teatro Lírico Nacional, del qual ell havia format part molt escàs temps i del qual va haver de desentendre's davant la impossibilitat de veure realitzats allí els seus dalers, passava d'un fracàs a l'altre i anava fent tombarelles.

Aquest compositor s'anomenava Amadeu Vives. Seria per demés donar notícies biogràfiques o reproduir la llista de les seves obres principals, perquè tot això es pot trobar el mateix en els Diccionaris musicals que en les publicacions dedicades a la història de la música. Dient només que havia escrit *Doña Francisquita*, tot altre elogi sobra, puix que l'honora el sol fet d'ésser autor d'aqueixa obra centenària, preuada joia del teatre líric ibèric. Però jutgem útil, això sí, recollir el que llavors digué la premsa madrilenya, donant compte de la seva mort i de l'estrena d'una obra seva, representada a corre-cuita, sense respectar tan sols el novenari de la defunció.

Vives, per bé que era català com Albéniz i Granados, morí a Madrid, la capital on havia passat forces anys de la seva existència fecunda. I segons testimonien tots els que l'havien tractat o l'havien llegit com esclarit prosista d'idees sucoses i perspicaç intenció, l'home valia tant com el músic, amb tot i ésser moltíssim el que aquest valia.

Aquesta doble qualitat del seu esperit va quedar exposada, per cert, quan En Vives, molt jove encara, estrenà a Madrid una de les seves primeres obres. Això succeí a les acaballes del segle XIX. Aqueixa obra és *La luz verde*. D'aquest fet va ocupar-se una revista madrilenya, titulada *La vida literaria*, en el seu número del 22 de juny de 1899, sobre la rúbrica de "Maese Pedro" (pseudònim amb què s'encobria un agut crític teatral), i, entre altres coses, digué aquestes que jutgem oportunes, malgrat que tinguin ja vora un segle i mig de vida: "Vives es un poeta. Siente con una intensidad honda; expresa con una voluptuosidad ideal. Encaja una melodía del Norte, triste y fría, en el rasguear de una guitarra andaluza; funde las alegrías de un bolero con las tristezas lánguidas de una saeta, el canto provenzal con la guzla mora, el órgano místico con la imprecación bélica. (Ejemplo, la admirable página *Lo cant dels creuats* en su ópera *Euda*.) Y así, en admirable dominio de la idea y el medio, lleva al espíritu la sensación de una belleza sugestiva,

vaga en sus primeros rayos, franca y genialmente luminosa al tomar vuelo en el espacio rítmico." Darrera d'això comentava el crític les dues o tres primeres obretes de Vives, endevinant-hi "la visión luminosa de futuras creaciones, gloria de nuestro arte nacional", i afegia tot seguit aquesta frase lapidària: "Y cuéntese que no digo nada del hombre; el hombre vale más, mucho más que el artista."

Tal és la visió profètica que traçà una revista on collaboraren els millors escriptors d'aquell temps (entre els quals podem esmentar Benavente, Baroja, *Clarín*, Corominas — qui va publicar ací per primera vegada *Las prisiones imaginarias* i dedicà a Vives en la mateixa revista una semblança sucosa, — Rubén Darío, Gómez Carrillo, Vicente Medina, Unamuno i Valle Inclán). Trenta-tres anys més tard tota la premsa espanyola dedicà necrologies molt sentides a Vives. Hem revisat nombroses col·leccions de periòdics i anem a resumir ací quelcom del que llavors exposaren les lletres de motllo madrilenyes.

La Libertad deia: "Está de luto la música española. Hemos perdido al primer compositor dramático que teníamos. Amadeo Vives, nacido al triunfo en Madrid con los comienzos de este siglo, llena treinta años de la historia de nuestro teatro lírico. Su aparición victoriosa fué cuando todavía brillaban en la plenitud de su trabajo aquellos maestros que se llamaron Chapí, Caballero, Chueca, Giménez..."

Informaciones deia: "Amadeo Vives era un músico completo. Examinando su obra, el ánimo queda perplejo, no sabiendo qué admirar más: si la profunda técnica y amplísima y constantemente renovada cultura musical o la inspiración, siempre jugosa y fresca, de su autor."

Heraldo de Madrid, sobre la firma de José Forn, deia: "El insigne maestro Vives viene a acrecentar el número de víctimas, restando al arte patrio un valor de primer orden... Su temperamento inquieto, su clarísimo talento y su innegable genialidad le incitaban a no adoptar un estilo y una manera, buscando siempre nuevos puntos de vista y orientaciones diferentes, sin perder por ello su personalidad, que se destaca, con vigorosos rasgos."

La Nación deia: "Así era su música: luz, elegancia, melodía. La muerte nos lo ha quitado, y puede que en los momentos que más falta nos hacía."

La Voz, sobre la firma de Juan del Brezo, deia: "Donde su ingenio brilla más intensamente es en las zarzuelas de gracia y donaire, aquellas en que su melodismo ágil se desarrolla sin preocupaciones... Palpitaba en el fondo de Vives el alma de un tonadillero... Su acendrado catalanismo no le había impedido acertar con el garbo, con el tipo de la música que llamamos *madrileña*... ¿Cierra el maestro Vives un ciclo de la historia de España? El tiempo lo dirá."

El Liberal, sobre la firma del bibliotecari del Conservatorio Nacional de Música, Julio Gómez, deia: "Como compositor, su característica fué la

de todos los grandes artistas populares, la de venir al pueblo para volver a él, devolviendo enriquecido lo que de él han tomado... Ahora, cuando el Gobierno de la República encomienda a una Junta nacional de músicos la fundación de un teatro lírico oficial en donde el género pudiera ennoblecerse y hallar un campo apropiado de plenitud y engrandecimiento, la ciega fatalidad se lleva al que podría ser guía y maestro de todos."

El Debate, sobre la firma del compositor Joaquín Turina, deia: "Se podría dividir la labor de Vives en dos etapas, cuyo vértice sería el estreno de *Las Golondrinas*. En la primera etapa, dejando algunas influencias catalanas, muy pocas, Vives sigue las huellas de la gloriosa generación que le precedió... El concepto que del teatro tenía José María Usandizaga produjo gran sensación en el espíritu de Vives. Al polo opuesto de *Las Golondrinas*, sin perder nunca su personal manera de hacer y sin internacionalismos, vemos en *Maruxa* la frondosidad orquestal, la declamación lírica aplicada al *passetto* instrumental y el número vocal de gran calibre. A partir de *Maruxa* el arte de Vives se hace transcendental de fondo y de forma en una serie de obras."

En *El Socialista*, José Subirá recordava certa conferència de Vives, on el gran compositor exposà, referint-se a l'entusiasme, que aquest era un acord de novena major integrat per cinc notes — la primera, una màxima exaltació; la segona, l'alegria; la tercera, la puresa d'intenció; la quarta, la il·lusió de la victòria, i la quinta, la generositat absoluta, — afegint que aquest acord es resol en l'inefable acord perfet de l'ideal, i darrera d'això declarava el referit musicòleg: "Con ese entusiasmo produjo el maestro sus mejores obras líricas. Y merced a ese entusiasmo, con el que se enardecía su inteligencia privilegiada, Vives aseguró para el porvenir un puesto capital entre los músicos españoles que han honrado a su país y a su tiempo."

L'ESTRENA D'UNA SARSUELA PÒSTUMA - ALTRES RECORDS

La vida — o més ben dit la mort — d'aquest artista singular, va rodejar-se de circumstàncies curioses. Vives havia format part, com a vice-president, d'una Junta creada per l'Estat espanyol, a l'adveniment del règim republicà, per a fomentar la música i vivificar el teatre líric espanyol. Aqueixa Junta, combatuda molt aviat per la forma anòmala en què va fundar-se — tal com es pot veure avui en les pàgines ja centenàries de la publicació barcelonina REVISTA MUSICAL CATALANA, portantveu del moviment choral al renaixement del qual havia contribuït Vives amb el mestre Millet mitjançant la creació de l'admirat ORFEÓ CATALÀ, — havia estat tramada per uns quants compositors i pseudocompositors madrilenys, els quals van incloure a l'organisme, per a donar-li major relleu, els noms de meritíssims artistes residents fora de Madrid: el català Vives, l'andalús Falla i el basc Guridi.

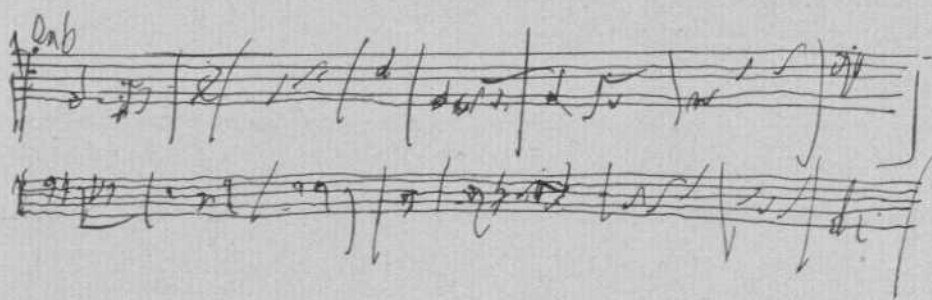
Amadeu Vives vingué a Madrid amb el propòsit de lluitar coratjosament en pro de l'art líric nacional. La història ja ha contat les lluites que va haver d'entaular per a fer quelcom de profit i com restà d'abatut davant dels primers intents, puix que, sense glòria ni profit, es consumien sumes quantioses, davant la indiferència creixent del públic, la sorda hostilitat dels professionals i la campanya vibrant de la crítica independent. I deixà finalment Madrid per Barcelona, convençut que el mal no tenia remei, donats els viaranys empresos pel fracassat projecte renovador.

A la tardor de 1932, Vives arribà de nou a Madrid per a estrenar al Teatro Lírico Nacional la seva obra *Talismán*, i allí va sorprendre'l una d'aquelles dolences que no perdonen la vida, agreujada encara per les enraïades que la preparació de l'estrena referida li portava. El dia mateix que s'havia projectat posar l'obra en escena — projecte que fou necessari ajornar uns dies per no ésser suficients encara els assaigs realitzats, — Vives va cloure els ulls per sempre. En un article necrològic que a les poques hores d'ocorreguda la mort va dedicar-li un cronista musical anomenat Salazar — que sapigué fer compatible la funció de secretari en aquella Junta amb la tasca crítica en el diari madrileny *El Sol*, essent així part i jutge al mateix temps en assumptes filharmònics on no es distingia pas per la ponderació precisament, — recordà aquestes paraules que el compositor, quan la fatalitat el ferí de mort, havia dit al President de la Junta, anomenat Esplà: "*Me voy al foso. ¡Cuánta lucha para esto!*" El mateix cronista manifestava que la guerra declarada pels adversaris contra aqueix organisme oficial, "combatido ruímente, sin gallardía ni lealtad", havia enfortit els llaços entre Vives i els seus col·laboradors en la Junta. El dia següent, un altre diari madrileny, *La Libertad*, publicava un article encapçalat així: "Deseos y propósitos no logrados del autor de *Bohemios*." Allí es parlava de la il·lusió amb què havia vingut Vives a Madrid un any abans, cregut que el naixent organisme oficial seria punt de partida per a una nova etapa en la història de la música nostra; i llavors tenia paraules, ja enèrgiques, ja iròniques, contra els escèptics, els pronosticaires i els desconfiats. Però els seus projectes, en lloc de trobar en el ple d'aquella Junta famosa l'empar que Vives suposà, al cap d'un any seguien estacionats sense realitat positiva ni perspectives de realització.

Volgué el mestre que les seves despulles fossin traslladades a Barcelona. L'acte de la conducció del cadàver des del domicili de la Societat d'Autors, on havia estat exposat durant diverses hores, fins al dipòsit del cementiri, on esperaria altres hores per a ésser transportat a Catalunya, constituí una solemnitat cerimoniosa, amb assistència de ministres i altes autoritats, però fou ensems un acte espectacular, puix que va passejar-se el fúnebre seguit per diversos carrers madrilenys i es detingué en front la façana del "Teatro Lírico Nacional", per tal que oïssin els concurrents una pàgina musical de

Apunt del natural per Joaquim Renart

Darrer autògraf del mestre Amadeu Vives
(Un dels temes de *Talismán*)

Capella ardent a la sala d'assaigs de l'ORFÈO CATALÀ

Clixés Pérez de Rozas

Enterrament del mestre Vives al seu pas per la Via Laietana

Bohemios. A l'enterrament, a Barcelona, hi assistiren alguns membres de la Junta sovint esmentada, que sortiren de Madrid amb aqueixa missió.

Tal com diguérem abans, el "Teatro Lírico Nacional", que es trobava exhaust d'obres, estrenà a corre-cuita *Talismán*. Considerà l'opinió pública aquesta pressa com una falta de consideració al difunt, això és, a l'única persona que amb autoritat indiscutible podia resoldre qüestions teatrals en aquell organisme oficial de l'Estat espanyol. L'èxit fou tal com s'esperava. Tota la crítica madrilenya parlà de *Talismán*, coincidint gairebé tota a considerar l'obra pòstuma de Vives com un esforç nobilíssim per a enlairar el nivell de la sarsuela espanyola, és a dir, com una nova etapa ascensional entre les que, des del primer moment, havien donat tanta fama al músic il·lustre.

Aquell Salazar que sabé saltar sobre la incompatibilitat de funcions a què abans ens hem referit, va parlar com a crític d'un diari, però no com a secretari de la Junta que havia tingut com a Vice-president En Vives, quan a arrel de l'estrena exposà que *El Talismán* podria alternar amb altres obres estrangeres de mig caràcter, si la qualitat de la seva textura fos de millor classe. I darrera d'aquest retret, poc oportú per l'enfilament de les circumstàncies llavors imperants, afegí Salazar: "Pero en este aspecto (és a dir, en el de la textura), Vives no logró ponerse por encima, aunque él no creyese así, de músicos que, como Bretón o Chapí, le superan considerablemente en todo momento y en todos aspectos."

Pocs dies després d'haver-se estrenat *Talismán* al "Teatro Lírico Nacional", on es representà una vintena de vegades, un altre coliseu situat precisament davant d'aquell i que s'anomena "Teatro Ideal" celebrà un homenatge en honor de Vives, amb lectura de poesies i explosions d'entusiasme per part del públic. L'obra escollida fou *Maruxa*, sarsuela de la qual havia dit un vocal de la Junta — segons llegim en un article de Rafael Marquina, publicat un d'aquells dies — que no la considerava digna d'ésser representada en el "Teatro Lírico Nacional".

LA GRAN LLANÇADA

"A moro muerto, gran lanzada", diu una antiga frase espanyola, que vingué a la nostra ment llegint en la premsa de 1932 el que historiarem en els següents paràgrafs.

Tot just acabava d'estrenar-se *El Talismán* succeí quelcom inaudit entorn de la memòria de l'enyorat compositor, la qual cosa donà lloc a què corressin les plomes estilogràfiques o les màquines d'escriure en les redaccions d'alguns periòdics madrilenys i catalans. El senyor Esplà, que presidia la Junta tan comentada, féu públiques en *Heraldo de Madrid* — justa-

ment en complir-se el novenari de l'enterrament del mestre a Barcelona — unes manifestacions incomprensibles, almenys per a la mentalitat nostra d'homes del segle XXI. Declarava allí que el fracàs del "Teatro Lírico Nacional" era degut precisament al pressupost planejat pel vice-president Vives, i augurava dies molt feliços amb la nova direcció que tot seguit pendrien les coses, ja que ells — és a dir, els que des de feia prop d'un any i mig anaven fent tamborelles, — s'encarregarien de dirigir tots sols allò que, en realitat, ells mateixos i no altres, havien dirigit amb gran desencert, accentuant la ruïna que des de l'instant primer auguraren els homes perspicaces, sincers i independents de llavors. La declaració del tal Esplá contrastava amb l'article necrològic que uns deu dies abans havia insertat en *El Sol* el secretari de la mateixa Junta quan parlava de la col·laboració que els havia prestat Vives durant "un año de gigantesco esfuerzo" any "de vehemencia, de pasión de constantes disgustos que han abrasado, sin duda, los últimos días de su existencia", i exalçava aquesta "existencia ejemplar" del mestre Vives, declarant que, en aquell esforç, havia consumit el difunt compositor les seves darreres energies. Però és positiu que si el president Esplá no tingué en les seves declaracions ni una sola paraula de pietat o de respecte per al compositor traspassat, el secretari, en jutjar *Talismán* aquells mateixos dies, tampoc no s'havia sentit molt més pietós ni molt més respectuós, malgrat els llaços que unien En Vives amb els vocals de la Junta i que segons el secretari d'aquest organisme, s'havien fet més estrets com a conseqüència de la campanya deslleial empresa per adversaris roïns. Comparant textos i conductes, no comprenem al segle present el que entenien a l'anterior certs personatges per "estrechar lazos", ni podem indagar tampoc el concepte que de la deslleialtat i fragilitat tenien alguns individus que es consideraven rectes i nobles.

Resumirem solament ací dos típiques respostes a la inexplicable escamesa del tal Esplá. Veieren la llum, respectivament, en *El Diluvio*, de Barcelona, i en *El Liberal*, de Madrid. El diari català jutjà aquella manera de procedir impròpia de cavallers i amb tots els caràcters de la ingratitud, ja que la falta de respecte a la memòria del músic ni s'atenuà solament amb una frase pietosa que recordés el que Vives havia fet pel seu teatre somniat, havent de lluitar amb tots i davant de tots, "hasta que fastidiado, aburrido y humillado, tuvo que presentar la dimisión, porque sus compañeros no le dejaban; querían ir sueltos para cometer las mil torpezas". I afirmava que el tal Esplá, com a president, era el primer responsable del gran fracàs.

Rafael Marquina no és menys clar en un article de l'esmentat diari madrileny. Recorda el fracàs de l'última temporada, en la qual el mestre Vives ja no havia intervingut, i es dol que, per a disculpar aquest fracàs el seu major responsable, el president de la Junta, no trobés arbitri més decorós, més honest ni més noble que culpar el compositor difunt. Després

d'assenyalar que el mestre Vives, sol, sense juntes ni ajuda, va fer més que tots els renovadors de la Junta famosa, es dol igualment que l'acusació contra qui no podia defensar-se, per trobar-se sota la llosa, s'hagués llançat durant els dies en què era imminent la concessió d'un nou pressupost de l'Estat per a la Junta. "Lo que ésta no debe hacer con el intento de aparecer inocente ante el ministro y la opinión en vísperas de un nuevo presupuesto, — digué Marquina, — es tergiversar las cosas y usar del procedimiento poco elegante y del todo recusable de acusar injustamente a un muerto a quien la propia Junta debe su existencia. Porque es de notar, y el maestro Esplá no querrá negarlo, que si el maestro Vives no hubiese sido el maestro Vives, probablemente ni nosotros ni la Junta del teatro lírico nacional tendríamos la satisfacción de que la presidiera la ilustre personalidad del maestro Oscar Esplá, porque, entre otras cosas, no existiría el teatro lírico... nacional."

Una setmana després de la publicació d'aquelles inexplicables declaracions del músic Esplá, el ministre d'Instrucció pública pronuncià en el Parlament un discurs en defensa del pressupost i va fer tals elogis del teatre líric nacional, que allò semblava, a jutjar pel panegíric, quelcom insuperable que deixà atònits esclarits músics estrangers.

Però aquest és un aspecte que no es refereix al propòsit que ens animà quan començarem les presents línies, i que el desborda per bé que hi vagi íntimament lligat, per la qual cosa l'ometrem en absolut.

El que no havem d'ometre és que Amadeu Vives, en tot cas, vulguin-ho o no els que donaren la gran llançada una vegada desaparegut, ha deixat una petjada imborrable en el teatre líric espanyol del segle xx, així com en el del segle XVIII l'havien deixat Misón i Esteve — ambdós, com ell, catalans, i com ell, establerts llarg temps en aquest Madrid on havien de triomfar, — o en el segle XIX l'havien deixat Barbieri, el gran mestre de la sarsuela gran, i Chapí, el mestre no menys gran en el "género chico". Per això, en la data del centenari d'aquest gran artista català que s'anomenà Amadeu Vives, és ben oportú dedicar-li un record necrològic exhument el que, en el mes de desembre de 1932, digué la premsa madrilenya entorn d'aquest músic singular, la vida del qual, si avui tal vegada ens sembla quelcom aventurera, fou de totes maneres la vida d'un gran artista que ensems era un gran home.

Per l'auguri musicològic
JOSEP SUBIRÀ

L'entusiasme és la sal de l'ànima

(Fragments de la Conferència llegida a la ciutat de Mataró el dia 13 de novembre de 1926 en el local de la Societat Artística Literària)

II

ELOGI DE L'ENTUSIASME

L'entusiasme és un sentiment exclusivament humà. En Déu no hi ha, ni hi pot haver entusiasme, car l'entusiasme, es produeix perquè l'home no sap si s'esdevindrà allò que desitja, i Déu sap sempre tot el que s'esdevindrà. No vull, doncs, fer una inútil generalització dient que tot el que existeix en cels i terra, és obra del Diví entusiasme. L'entusiasme és un sentiment exclusivament humà, perquè és fill de la tragèdia. La fita de l'entusiasme és sempre una victòria, i en certa manera una creació i una resurrecció. La trajectòria de l'entusiasme és una batalla. Així, tampoc pot haver-hi entusiasme en els àngels ni en els Sants, perquè ells ja han assolit totes les victòries: com tampoc pot haver-n'hi en l'infern, perquè els damnats no poden assolir-ne cap. L'entusiasme, doncs, té el càlid baf de carn i sang humanes. L'entusiasme ha creat les ciutats, i ha guanyat les batalles; l'entusiasme ha fecundat les obres d'art; ell ha mogut els heroïsmes; és mestre de perseverança, és pare del valor, és generador de dignitat, és font de paciència, i és encara més que tot, purificador de l'esperit i propulsor de tots els ideals enlairats i sublims.

Sant Francesc associava a la cendra, la idea tota perfumada de la castedat; però quan Sant Francesc deïa: *la cendra és casta*, sens dubte rememorava que la cendra és filla del foc. Certament, el foc és el gran purificador de totes les coses. De foc és l'aire que respirem, de foc és la llum del sol, amb foc s'ha de fondre i purgar l'or i la plata, de foc foren les llengües amb què l'Esperit Sant va infondre als Apòstols la sublim inspiració de la Divina paraula, foc és el veritable amor, i finalment, en referir-nos a un moment de suprema exaltació, parlem del foc de l'entusiasme.

Per això l'entusiasme és purificador com ho és el foc, i el termòmetre de les nostres virtuts tant individuals, com públiques i ciutadanes, és la nostra capacitat d'entusiasme. Tota obra pura, santa o heroica, tota veritable obra d'art, tota forma d'intuïció científica, ha de néixer de l'entusiasme, el qual consumeix pel camí tota llei d'impuresa, tota mena de residus i esdevé casta com la cendra, o com l'aigua, car Sant Francesc parlava també de la castedat de l'aigua, bellugadissa com la flama i que corre per tot el món freturosa d'arribar al mar, expressió fèrvida i màxima de l'entusiasme. Ja

Goethe havia dit que "allò millor de la història són els entusiasmes que promou".

Doneu-me, doncs, la mida de la capacitat d'entusiasme d'un home o d'un poble, i us diré si la seva història s'ha estroncat o no.

VII

DEFINICIÓ DE L'ENTUSIASME

L'entusiasme és com un acord de novena major; es compon de cinc notes, i es resol en inefable acord de l'ideal. Aquestes cinc notes han de vibrar per mitjà de cinc cordes. Precisem-les.

La primera corda de l'entusiasme és una màxima exaltació. Un sentiment si no està exaltat, podrà ésser-ho tot menys entusiasme. Entusiasme vol dir desbordament. La veu de l'entusiasme és forta; el gest de l'entusiasme és ample; l'esguard de l'entusiasme flameja; els colors de l'entusiasme han d'onejar en l'aire i brillar al sol. I aquesta fortitud i amplitud, i aquest flamejar, han d'ésser posats en acció per una màxima intensitat de la nostra ànima; i fins la intel·ligència ordenadora i justificadora, sols pot fer de capitana dels nostres sentiments, bo i cavalcant sobre l'exaltat Pegàs de l'entusiasme.

L'exaltació és, doncs, la primera i més característica de les cordes de l'entusiasme.

La segona d'aquestes cordes és l'alegria. Un entusiasme trist, malenconic, és impossible. La tristesa que es nodreix de la substància del desengany, porta a l'anorreament i a la mort, mentre que la fita de l'entusiasme és sempre una o altra forma de triomf, una il·lusió per la victòria. L'alegria és, a més, un dels senyals de l'autenticitat del nostre entusiasme. No creguem mai en el nostre entusiasme si no ens sentim amb alè per cantar amb tot els nostres pulmons aquella magnífica paraula de la nostra sagrada litúrgia: Alleluia!

La tercera de les cordes que integren l'essència de l'entusiasme, és la puresa d'intenció. Sense la puresa d'intenció, la cara de l'entusiasme esdevé caricatura. Un sol home podrà en un moment dat simular l'aire de l'entusiasme, però mai una explosió d'entusiasme col·lectiu no podrà produir-se sense una intenció pura, almenys en relació amb l'objecte que el determina.

La quarta i essencialíssima corda que és necessari fer vibrar per a arribar al sentiment de l'entusiasme, és la il·lusió d'una victòria. Aquesta il·lusió pot ésser artística, pot ésser patriòtica, pot ésser guerrera; en cap d'aquests tres casos ni en altres que es puguin presentar, no pot haver-hi veritable entusiasme sense fe en la victòria.

La quinta i última corda nodridora del sentiment de l'entusiasme, és la generositat, la màxima i absoluta generositat. No pot haver-hi veritable fe en cap victòria, si l'home no està disposat a donar per aquesta victòria la seva vida. L'entusiasme és una força que ha de vèncer un obstacle: si la força no és proporcionada a l'obstacle a vèncer, la victòria és impossible, i si la nostra generositat regateja una espurna al foc de l'entusiasme, la força quedarà impotent.

Precisant ara, doncs, els termes, direm que els elements que integren el sentiment de l'entusiasme són cinc: l'exaltació, l'alegria, la puresa d'intenció, la il·lusió de la victòria i la generositat. Així, doncs, podríem assajar una definició dient que L'ENTUSIASME ÉS UN ESCLAT D'ALEGRIA TRIOMFAL, PER LA VICTÒRIA ESPERADA O ACONSEGUIDA.

IX

L'ENTUSIASME COM A MATÈRIA ARTÍSTICA

L'entusiasme, aquest esclat d'alegria triomfal per la victòria esperada o aconseguida, quan és utilitzat com a matèria d'art, porta el geni de l'artista a les seves més altes sublimitats. Mai l'artista no ha assolit formes més grandioses com quan s'ha sentit portat per les ales de foc de l'entusiasme.

Escolteu. Estàvem fa alguns anys alguns amics i jo sentint un concert, el programa del qual, compost gairebé en la seva totalitat d'autors d'estil moderníssim, havia fortament encuriós i congregat el més selecte de l'afició musical ciutadana. Admiràvem tots els oients el perfum poètic que envoltava aquelles composicions, ens sorprenia l'audàcia de llur forma, l'exquisit d'aquelles sonoritats, les sorprenents troballes harmòniques i rítmiques de què estaven sadollades, la sobrietat de mitjans amb què estaven aconseguits llurs propòsits, la perfecta estructuració d'algunes composicions, la meravellosa elegància de tots els moviments, detalls i formes més tènues, així com les seves delicades matisacions. En acabar-se l'execució de cadascuna d'aquelles composicions, els comentaris eren d'admiració, de sorpresa, d'interès inacabable, de fonda curiositat. Però el concert arribà a la seva fi, i sense explicar-nos-en la causa, tots restàrem un xic freds, sentírem com un enuig interior, com un neguit. Aquelles obres no sols no havien satisfet el nostre anhel, sinó que poc o molt l'havien defraudat. El nostre comentari, el judici i la crítica que en feien, havien superat l'emoció. Les nostres ànimes, en lloc de sentir, en lloc de cantar, en lloc de fruir, analitzaven.

Silenciosament sortírem tots del concert, quan algú va fer aquesta pregunta: "¿Per quin misteriós enigma aquesta música, essent tan exquisida, ens ha deixat tan freds?" Llavors un dels de la colla, va dir senzillament

aquestes paraules que en aquells moments resultaven plenes de llum: "És que a aquesta música li manca l'entusiasme. Quan escoltem Beethoven, per exemple, no tenim gairebé mai cap sorpresa. Les formes beethovenianes ens són massa conegudes, mantes vegades ens resulten fins un xic rebregades: l'estructuració no és sempre perfecta, i algun cop un hi enyora les meravelloses estructuracions d'un quartet de Mozart: hi ha mil detalls que les nostres orelles modernes troben de mal gust: l'orquestració de vegades és agra i buida: no falten moments en què el nostre sentiment troba l'harmonia uns cops minsa i altres violenta, punxeguda i fins amanerada. Tot això és cert — deia el nostre amic: — però en aquelles obres, per dintre i per fora i pertot arreu hi ha un tal alè d'entusiasme, una tal grandesa ardida i efusiva, una tal generosa fortitud, una tan cega i arborada ingenuïtat i un tan gran i absolut lliurament de la pròpia voluntat i de l'enteniment i del cor, que se'ns emporten, i ens transporten, i ens remouen el més íntim i pregon de la nostra existència i creen en nosaltres com una joia, com un desig de realitzar coses altes i heroïques. Després d'escoltar aquella música, tot esperit d'anàlisi queda esvaït, i restem com amarats per l'emoció més intensa. Tal és el poder de l'entusiasme en el camp de l'art."

XVI

BUTXERISME ARTÍSTIC

En poques parts del món es trobarien naturaleses artístiques tan pròdigament dotades per la Providència, com en aquesta nostra terra estimada; però tampoc en trobaríem tantes esdevingudes estèrils, per la pruija d'un híbrid transcendentalisme pedant. ¡Quants bells fruits salten de verds a podrits sense madurar! La manca d'humilitat, l'afany d'un mestratge prematur, esmunyeixen les seves mans, fent-los caure en terra les eines del ver treball fervorós i quiet. Cosa engrescadora és l'audàcia, però a condició d'aprendre abans a caminar. Per fer més camí que els altres, cal saber abans els camins dels altres. Els camins de l'art són com els camins de les muntanyes: sols n'aprendrem les drecceres a còpia de resseguir-los infinitament.

No pensen així molts dels nostres artistes. No senten cap interès per a conèixer l'esforç que han hagut de fer aquells que veritablement han arribat a un ver mestratge. Esforç de voluntat i d'energia; lluita inacabable, secreta i heroica per a dominar la matèria del seu art respectiu; sacrifici d'amor propi; sacrifici mantes vegades de la pròpia salut. Entre els nostres artistes n'hi ha molts que ni saben aquestes coses ni volen aprendre-les. S'han trobat de joves amb l'elogi sense mida de periodistes i d'amics i s'han declarat mestres. Quan se'ls explica l'esforç que per dominar el seu art han fet tots els grans artistes, i ells es troben amb què n'han fet tan poc, en lloc de voler-los imitar

els compadeixen, i la seva vanitat els persuadeix que ells tenen més talent que els altres, i que la Providència els ha fet un do que no ha fet a ningú més. Per això solen quedar-se a mig camí. Passen després els anys, s'esvaeix la sorpresa que causaren les llurs primeres obres, l'elogi s'evapora, la gent els oblida, i quan volen ésser-hi a temps, es troben que les mans se'ls han encarrat, la matèria artística se'ls ha empedreït, i ja no poden fer res. I llavors tot són lamentacions i crits contra la ingratitude d'uns i d'altres, i passen més anys i queden com una mena de residu social, demanen una col·locació, i passen per carrers i places el seu fracàs. I a la fi, vells i derrotats, sols queda del seu art una ampla i mústiga xelina, un barret tou, i el fum d'una pipa que es va fonent en l'aire.

I tota aquesta tragèdia té per causa l'emmirallar-se amb massa delectació en lloc d'esguardar l'obra social; el cercar la plasmació del seu art en formes i fórmules verbals en lloc d'escorcollar l'ànima del seu país; en l'adalerament de crear una obra personal per generació espontània, i no una obra d'expressió racial i col·lectiva; en una manca de generositat i d'amor; en un asseccament de l'ànima per l'esperit butxerista, i com a conseqüència d'una manca de fervor i d'entusiasme.

XXII

EPÍLEG

S'ha dit magníficament que la bellesa era la resplendor de la veritat. Doncs, bé: el que és per als ulls la resplendor, és la sal per al paladar. Quan llegeixo que Jesús va dir als Apòstols "vosaltres sou la sal del món", em sembla sempre entrellucar en aquestes paraules com un sentit de resplendor. En Maragall, que tan forta complaença sentia pel mot resplendor, no hauria deixat de trobar la sal resplendent. La sal que té la lluminositat del Sol, preserva el món en el mar, de tota corrupció. La sal té des de sempre en la religió i en la poesia, un valor de símbol i sempre en sentit de puresa i de gràcia. Per la sal les coses deixen d'ésser fades i adquireixen com una eflorència, com una frisança, com una esgarripança. Molts en dirien superació, nosaltres en direm senzillament entusiasme, per això diem que l'entusiasme és la sal de l'ànima. Les ànimes sense fretura d'entusiasme es tornen també fades, i les coses fades i sense sal es corrompen i moren. I qui diu coses diu homes, i qui diu homes diu ciutats i pobles i nacions. Les possibilitats de salvació d'un poble s'han d'amidar per les reserves d'entusiasme que hi hagi en el cor dels seus fills. Per això us dic, i us repeteixo ara per acabar, que l'entusiasme és la sal de l'ànima.

AMADEU VIVES

Llista general de les obres teatrals d'Amadeu Vives

segons nota autògrafa de l'autor

1. *Artús*. Òpera en quatre actes. Llibre de Sebastià Trullol i Planas.
2. *La Primera del Barrio*. Sarsuela en un acte. Llibre de José M.ª Granés i F. García Rufino.
3. *Don Lucas del Cigarral*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Tomàs Luceño i Carlos Fernández Shaw.
4. *La luz verde*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
5. *Euda d'Uriac*. Òpera en tres actes. Lletra d'Àngel Guimerà, Traducció castellana d'Eusebio Sierra.
6. *La Preciosilla*. Sarsuela en un acte. Llibre de Diego Giménez Prieto.
7. *Campanas y cornetas*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Eugenio Sellés.
8. *El Rey de la Alpujarra*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Antonio Paso i Federico Locatelli.
9. *La Balada de la luz*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Eugenio Sellés.
10. *El mejor alcalde el Rey*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Tomàs Luceño i Eusebio Sierra.
11. *Viaje de Instrucción*. Sarsuela en un acte. Llibre de Jacinto Benavente.
12. *Polvorilla*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz i Carlos F. Shaw.
13. *El curita*. Sarsuela en un acte. Llibre de Ventura de la Vega.
14. *El amigo del alma*. Sarsuela en un acte, amb col·laboració de J. Giménez. Llibre de Francisco Torres.
15. *El ramo de azahar*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
16. *Lola Montes*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
17. *Patria Nueva*. Revista en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz i Gabriel Merino.
18. *La dama duende*. Sarsuela en un acte. Llibre de Carlos F. Shaw.
19. *La fruta del tiempo*. Sarsuela en un acte. Llibre de Gabriel Merino.
20. *El Escalo*. Sarsuela en un acte. Llibre de Carlos Arniches i Celso Lúcio.
21. *Bohemios*. Sarsuela en un acte. Llibre de Guillermo Perrin i Miguel Palacios.
22. *El Húsar de la guardia*. Sarsuela en un acte, amb col·laboració de J. Giménez. Llibre de Perrin i Palacios.
23. *Las tres cosas de Jerez*. Sarsuela en un acte. Llibre de Carlos F. Shaw i Pedro Muñoz Seca.
24. *La mujer de Boliche*. Sarsuela en un acte. Llibre de F. de la Puente.
25. *El coco*. Sarsuela en un acte. Llibre de J. Jakson Veyan i J. Francos Rodríguez.
26. *El país del Sol*. Revista en un acte.
27. *Las Granadinas*. Sarsuela en un acte; amb col·laboració de J. Giménez. Llibre de Perrin i Palacios.
28. *La Machaquito*. Sarsuela en un acte.
29. *Plastic Films*. Revista en dos actes. Llibre de Jordà i Soler.
30. *El talismán prodigioso*. Sarsuela en un acte. Llibre de Sinesio Delgado.
31. *La ley del embudo*. Sarsuela en un acte. Llibre de Sinesio Delgado.

32. *La tribu malaya*. Sarsuela en un acte. Llibre de Sinesio Delgado.
33. *El Palacio de los duendes*. Sarsuela en un acte, amb col·laboració de José Serrano. Llibre de Sinesio Delgado.
34. *La gallina de los huevos de oro*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Paso i Abati.
35. *La cena de los Húsares*. Sarsuela en un acte. Llibre de Paso i Abati.
36. *El Duquesito*. Opereta en tres actes. Llibre de Pascual Frutos.
37. *El Tesoro*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Manuel Fernández de la Puente.
38. *El señor Pandolfo*. Sarsuela en tres actes. Llibre de P. Pérez Fernández Arderin.
39. *Balada de Carnaval*. Òpera en un acte. Llibre de J. Montero i Luis Fernández Arderin.
40. *Todo el mundo en contra mía*. Sarsuela en un acte. Llibre de M. Fernández de la Puente.
41. *Pepe Conde*. Sarsuela en dos actes. Llibre de P. Muñoz Seca i P. Pérez Fernández.
42. *Dolorettes*. Sarsuela en un acte. Llibre de Carlos Arniches.
43. *El tirador de palomas*. Sarsuela en un acte. Llibre de C. F. Shaw i Ramon Asensio Mas.
44. *El arte de ser bonita*. Sarsuela en un acte, amb col·laboració amb J. Giménez. Llibre d'Antonio Paso.
45. *La gatita blanca*. Sarsuela en un acte. Llibre de Jakson Veyan i Jacinto Capella.
46. *Juegos malabares*. Sarsuela en un acte. Llibre de Miguel Echegaray.
47. *Agua de noria*. Sarsuela en un acte. Llibre de Miguel Echegaray.
48. *La Favorita del Rey*. Sarsuela en un acte. Llibre de Perrin i Palacios.
49. *El Peluquero del Rey*. Sarsuela en un acte. Llibre de Perrin i Palacios.
50. *El Diablo Verde*. Sarsuela en un acte. Llibre de Perrin i Palacios.
51. *La Nube*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Eugenio Sellés.
52. *Sangre roja*. Sarsuela en un acte. Llibre de Manuel Linares Rivas.
53. *Lazarillo*. Sarsuela en un acte. Llibre de Miguel Ramos Carrión.
54. *Pepe Botellas*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Miguel Ramos Carrión.
55. *Episodios Nacionales*. Sarsuela en un acte.
56. *El Cochero*. Sarsuela en un acte. Llibre de Ramon Rocabert.
57. *La Chipen*. Sarsuela en un acte. Llibre de Ricardo Monasterio i Limendoux.
58. *La orden del día*. Sarsuela en un acte.
59. *El parador de las golondrinas*. Sarsuela en un acte. Llibre de Rovira i Serra.
60. *Las barbas del vecino*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
61. *El guante amarillo*. Sarsuela en un acte. Llibre de R. Monasterio.
62. *Los claveles dobles*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
63. *La familia de D.ª Sauria o el Salvador y los Evangelistas*. Sainet en un acte. Llibre de Ricardo de la Vega.
64. *Como Dios las ha hecho*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Enrique de la Vega.
65. *La veda del amor*. Sarsuela en un acte. Llibre de Perrin i Palacios.
66. *La Fresa*. Sarsuela en un acte. Llibre de J. López Silva.
67. *El Príncipe Ruso*. Sarsuela en un acte. Llibre de Manuel Castro Tiedra.
68. *El gallinero*. Sarsuela en un acte. Llibre de López Silva.
69. *Los pendientes de la Trini*. Sarsuela en un acte. Llibre d'Asenjo i Torres del Alamo.
70. *La Vendimia*. Sarsuela en un acte, amb col·laboració de Rafael Calleja.

71. *Los viajes de Gulliver*. Sarsuela en tres actes, amb col·laboració de J. Giménez. Llibre d'Antonio Paso i Joaquín Abati.
72. *La Buena Ventura*. Sarsuela en un acte. Llibre de C. Fernández Shaw i Lluís López Ballesteros.
73. *Colomba*. Òpera en dos actes. Llibre de C. F. Shaw i J. López Ballesteros.
74. *El dinero y el trabajo*. Sarsuela en un acte. Llibre de Rocabert.
75. *A estudiar a Salamanca*. Sarsuela en un acte. Llibre de Tomás Luceño.
76. *La Caprichosa*. Sarsuela en un acte. Llibre de Luis Pascual Frutos.
77. *El becerro de oro*. Sarsuela en un acte. Llibre de J. Capella.
78. *El robo de la perla negra*. Sarsuela en un acte. Llibre de G. Martínez Sierra.
79. *Miss Australia*. Sarsuela en un acte. Llibre de Perrin i Palacios.
80. *Los claveles rojos*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
81. *Anita la Risueña*. Sarsuela en dos actes. Llibre de S. i J. Álvarez Quintero.
82. *La muela del Rey Farfán*. Sarsuela en un acte. Llibre de S. i J. Álvarez Quintero.
83. *El alma del querer*. Sarsuela en un acte. Llibre de P. Pérez i Fernández.
84. *A la vera del querer*. Sarsuela en un acte. Llibre de P. Pérez i Fernández.
85. *El gran simpático*. Sarsuela en un acte.
86. *Libertad*. Sarsuela en tres actes, amb col·laboració de J. Giménez. Llibre de Perrin i Palacios.
87. *Maruxa*. Òpera en dos actes. Llibre de Luis Pascual Frutos.
88. *La Viuda mucho más alegre*. Paròdia en un acte. Llibre de L. Pascual Frutos.
89. *¡Viva la Libertad!* Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
90. *Su Alteza Imperial*. Sarsuela en tres actes, amb col·laboració d'Enric Morera. Llibre de Sinesio Delgado.
91. *Abreme la puerta*. Sarsuela en un acte. Llibre de Fiacro Irayzoz.
92. *La Rabalera*. Sarsuela en un acte. Llibre de Miguel Echegaray.
93. *El Pretendiente*. Sarsuela en un acte. Llibre de Miguel Echegaray.
94. *La Marcha Real*. Sarsuela en tres actes. Llibre d'Antonio Paso i Joaquín Abati.
95. *La Generala*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Perrin i Palacios.
96. *La Reina Mimí*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Perrin i Palacios.
97. *Trianerías*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Muñoz Seca i Pérez Fernández.
98. *Las Verónicas*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Muñoz Seca i Pérez Fernández.
99. *El parque de Sevilla*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Muñoz Seca i Pérez Fernández.
100. *La Presidenta*. Sarsuela en tres actes. Llibre d'Emilio J. del Castillo.
101. *Doña Francisquita*. Sarsuela en tres actes. Llibre de Federico Romero i Guillermo Fernández Shaw.
102. *La Villana*. Sarsuela en tres actes. Llibre de F. Romero i G. F. Shaw.
103. *Los Flamencos*. Sarsuela en dos actes. Llibre de F. Romero i G. F. Shaw.
104. *Noche de Verbena*. Sarsuela en dos actes. Llibre de Luis de Vargas.
105. *Talismán*. Sarsuela en dos actes. Llibre de F. Romero i G. F. Shaw.

El funeral en sufragi del Mestre Amadeu Vives

A la nostra Catedral Basílica es va celebrar el dia 19 del passat desembre un solemníssim funeral en sufragi del malaguanyat mestre Vives, que constituí un gran acte piados i ciutadà, digne de la personalitat a la qual anava ofrenat.

Espontàniament i volent retre tribut d'especial afecte al bon artista que tots plo-rem, oficià de Pontifical el Sr. Bisbe Doctor Manuel Irurita, assistit pels Canonges degà, l'arxiprest i l'arcedià, i com assistents d'ofici pels doctors Vilaseca i Rodríguez.

Tot l'altar major endolat, i damunt la cripta de Santa Eulàlia un túmul drapat i galonejat, amb sis atxes que cremaven al voltant. Dalt el presbiteri personalitats i autoritats, al cap d'elles el Sr. Ferràn Valls i Taverner, diputat de la Generalitat de Catalunya, el qual portava l'alta representació de l'honorable Sr. President.

Presidí el dol, el P. Miquel d'Esplugues, amb el fill del mestre, Josep Vives, altres familiars i la Junta i mestres de l'ORFEO CATALÀ, presidits per Don Joaquim Cabot. En la presidència de Senyores, la vídua i nora del mestre Vives, amb la Junta de la Secció Femenina de la Lliga Regionalista i altres distingides dames i senyorettes. Els fidels i amics de l'enyorat mestre que emplenaven tot el temple, gent de totes classes socials, feren que l'ofertori fos de llarga durada. El de les autoritats i familiars del difunt, així com el de la Presidència de l'ORFEO CATALÀ, el rebé el propi Sr. Bisbe.

L'ORFEO CATALÀ tan fidel a la racial personalitat i a la bona memòria de l'eminent mestre Vives, cantà el *Requiem*, a quatre veus, de Tomàs Lluís de Victòria, i la "Sequentia". Les velles pedres de l'interior de la Seu barcelonina semblaven recollir amb intensitat el cant victorià, cantat pels cantaires de l'ORFEO amb l'emoció que els causava l'evocació de la figura i la memòria del mestre.

Cel amunt, ens semblaven encara més belles les arcades de la nau i els gòtics motlluratges, sobris i perfectíssims. I sentíem darrera nostre, en el funeral a l'artista i home de cultura, tota la bellesa d'aquella trona, meravella d'escultura, i d'aquell chor de talles finíssimes i seients ricament escultrats, que el funeral del mestre Vives havia emplenat d'amics i devots.

Acabat el Pontifical i després que el Sr. Bisbe, acompanyat dels seus assistents i seminaristes, hagué baixat al clos de la cripta voltat dels senyors canonges i beneficiats, l'ORFEO CATALÀ cantà una solemniàl absolta, i es donà per acabada l'emocionant cerimònia.

Déu tingui a la glòria l'eminent músic i enyorat amic que tant va estimar i enaltir l'ORFEO CATALÀ. — R.

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU. — En vigílies d'inaugurar-se l'actual temporada d'òpera — inauguració que tingué efecte el dissabte 14 de gener — la Premsa barcelonina va fer pública la nota següent, facilitada pel Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya:

"Tothom recorda aquella crida fervorosa de l'Ateneu Enciclopèdic en favor del nostre Gran Teatre. No cal recordar tampoc com van respondre-hi les primeres entitats culturals i artístiques de Catalunya i els més alts prestigis del nostre món musical. Els elements de l'esmentat Ateneu que iniciaren la campanya, tenint ja al seu costat els que respongueren a la seva admirable iniciativa, volgueren visitar, com a primer acte de llur actuació, l'honorable President de la Generalitat i el Conseller de Cultura, per a sol·licitar el seu ajut a la tasca que anaven a emprendre i mantenir així el prestigi musical de Barcelona, i la tradició gloriosa del Liceu.

"D'aquesta visita va sortir-ne la idea de constitució d'un Comitè, sota la presidència del Conseller de Cultura de la Generalitat, amb representants de l'Ajuntament de Barcelona i de totes les entitats representades pels elements que, al costat dels de l'Ateneu Enciclopèdic, acabaven de visitar el senyor President.

"El Comitè Pro-Liceu, doncs, quedà constituït de la manera següent: Ventura Gassol, Conseller de Cultura de la Generalitat; Pau Casals i Francesc Martorell, per la Subponència musical del Consell de Cultura de la Generalitat, que té ja estructurat l'ensenyament musical a Catalunya i en estudi i planejades totes les qüestions referents a l'organització musical, que comprèn, naturalment, al costat dels Conservatoris, el nostre Gran Teatre; els regidors Pere Comes, Joaquim Ventalló i Joaquim Pellicena, per l'Ajuntament; i els elements iniciadors de la campanya, Francesc Vinyes, Concordi Gelabert, Josep Fontbernat, Jaume Pahissa, Eduard Prieto, Ambrosi Carrion i, actuant de secretari a les reunions, el secretari del Consell de Cultura, Alexandre Galí.

"Tot just constituït, el Comitè va haver d'emprendre's, com a primera tasca, la resolució del conflicte creat per l'estat de relacions entre la Propietat i l'Empresari. Aquest conflicte exigia la intervenció del Comitè en els seus dos aspectes artístic i social. Calia que Barcelona no es trobés privada, per primera vegada, de la temporada d'òpera que li havia donat una categoria i un prestigi musical. I calia resoldre també la situació dels que tenien lligada la seva vida a l'actuació normal del Gran Teatre.

"Resoltes les diverses dificultats que oferia el conflicte — en la tramitació del qual trobà el Comitè l'actuació més decidida de la Junta de propietaris i del governador de Barcelona, senyor Joan Moles — ha pogut arribar-se finalment a l'organització d'una temporada amb un repertori i un repartiment que permet augurar una temporada que, restablint el curs normal del Liceu, retorni el nostre Gran Teatre als seus temps millors.

"Per a realitzar plenament la seva tasca, en el curs de la temporada pròxima, el Comitè ha elegit, d'entre els seus membres, un Comitè Executiu, sota la presidència de Francesc Vinyes, del qual formen part els senyors Josep Fontbernat, en representació de la Generalitat; Joaquim Pellicena, per l'Ajuntament de Barcelona, i els senyors Concordi Gelabert i Eduard Prieto. Com a assessor i director general, ha estat nomenat el senyor Joan Mestres. El Comitè vol enguany intensificar l'obra cultural del Gran Teatre, augmentant encara el nombre de localitats destinades a les Institucions de Cultura.

"Fa bo de constatar que el Gran Teatre del Liceu, que ha tingut una tan decisiva influència en la formació musical de Catalunya i que s'ha vist assistit de tot el nostre poble sempre que ha mantingut l'alt nivell artístic que li escau, ha volgut també en els moments de recobriment nacional de Catalunya, situar-se al costat de les nostres primeres corporacions, catalanitzant el nom del Gran Teatre a la façana, i tota la retolació de dins."

Heus ací el repertori acordat, que inicià la llegenda russa *La ciutat invisible de Kitege*, de Rimsky-Korsakof:

Boris Godunof, de Mussorgsky; *Aida*, de Verdi; *Carmen*, de Bizet; *Gala Placida*, llibre d'Àngel Guimerà, música de J. Pahissa; *Neró*, estrena, llibre i música de Joan Manén; *Sigfrid*, de R. Wagner; *Tristany i Isolda*, de R. Wagner; *Manon*, de Massenet; *Samsó i Dalila*, de Saint-Saens; *Doña Francisquita*, de Vives. Exceptuant *Carmen*, cantada en italià, totes les altres produccions ho seran en la llengua original.

Les obres representades fins els darrers dies de gener han estat *La ciutat invisible de Kitege*, *Boris Godunof* i *Carmen*. Ens plau consignar que el públic nombrós que ha assistit a les representacions esmentades sortí ben complagut del teatre. Aquelles òperes oferiren un conjunt molt arrodonit, sota la direcció dels mestres Michel Steiman i Josep Sabater, respectivament. Els principals intèrprets de les primeres obres han estat els artistes russos senyores Jacoleva, Sadoven i Davidof, i senyors Ritch, Possemkowsky, Jurenief, Zaporozet, etc.; i en l'òpera *Carmen* el tenor Fleta, el baríton Nava i les senyores Aurora Buades i Pilar Noguero.

L'animació que la sala del Liceu ha ofert aquests dies és un bon auguri per la brillant successió de la temporada, iniciada amb un esclat ben satisfactori.

Altres dels encerts del Comitè Pro-Liceu ha estat l'organització d'unes representacions populars, una de cadascuna de les millors obres de la temporada. El Comitè, d'acord amb la Generalitat i amb l'Ajuntament, vol fer arribar a tots els que no són públic habitual del Liceu, les grans òperes que es representen en aquell escenari. Amb aquestes representacions, les nostres dues primeres corporacions públiques volen intensificar l'obra de difondre en tots els estaments socials la bona música, i en aquesta missió han trobat la cooperació de la Junta de propietaris.

La primera representació popular, amb uns preus completament assequibles, es donà el dia 24, posant-se en escena *La ciutat invisible de Kitege*. Com ja era d'esperar, el teatre es veié extraordinàriament animat, i l'èxit fou complet.

Vida musical dels Orfeons de Catalunya

Concerts i festes d'art celebrades el mes de novembre de 1932

Dia 1. — ORFEÓ CATALÀ (director Lluís Millet). Concert-repàs.

— Orfeó Reusenc (director Estanislau Maten). Festes de Tots Sants. Matí i tarda: Audició de sardanes per la Cobla "La Selvenca", de Selva del Camp. Nit: Concert per l'Orfeó.

Dia 5. — Orfeó Gracienc (director Joan Balcells). Prengué part en l'Homenatge al patriota anònim que es celebrà al Teatre del Bosc.

Dia 6. — Orfeó Vigatà (director Mn. Miquel Rovira). Concert dedicat a les asilades de la Casa Misericòrdia, de Vich.

Dia 11. — Orfeó Gracienc. Recital de violoncel per Pau Casals, dedicat a la secció coral.

Dia 13. — Orfeó Vigatà. Concert popular dedicat als asilats de les Germanetes dels Pobres, de Vich.

Dia 18. — Orfeó Atlàntida (director J. Sunyé). Audició de cançons a Ràdio Barcelona.

Dia 20. — Orfeó Vigatà del Conservatori (director Segimon Claveria). Festa de Santa Cecília: Concert dedicat per l'Orfeó als seus Mestres Directors Joan B. Espadaler, Benet Morató i Segimon Claveria, amb la col·laboració dels solistes Maria Salagran i Felixa Estévez, sopranos, i Joan Blancafort, tenor. Estrenes: *Miniatura* i *Sota la verneda* (melodies per a cant i piano) i *La Font del Desmai* (per a chor mixt), Claveria.

Dia 22. — Orfeó Popular Olotí. Conferència sobre "El cant dels Goigs a Catalunya", per Mn. Francesc Baldelló, interpretant els exemples musicals la secció coral de l'Orfeó.

Dia 26. — Orfeó Gracienc. Concert a càrrec de "La Violeta de Clavé", dirigit pel mestre Pere Jordà, amb la col·laboració de l'Orfeó Gracienc, el baix Joan Pujol i els pianistes Lluís Molins i Maria Teresa Balcells.

Dia 27. — ORFEÓ CATALÀ. Concert al Palau de la Música Catalana. Estrenes: *Capvespre* i *La nena de la rotllana*, Joaquim Serra. Primeres audicions: *El maridet*, Pérez Moya; *Cant de joia* (sardana), Zamacois; *La separació* i *A la pesca de musclos* (cançons populars franceses), V. d'Indy; i *Amor, amor, atorga'm pau o treva*, Anthoine de Bertrand (segle XVI^a).

— Orfeó Vigatà. Festival Haydn, dedicat als socis protectors, amb la col·laboració de l'Orquestra "da Camera", de Vich, que dirigeix el mestre Rafael Subirachs. L'audició del programa fou precedida d'una conferència pel senyor Pere Niubó.

— Orfeó Nova Tàrraga (director Mn. Lluís Sarret). Celebrà la festa de Santa

Cecília amb una missa a la parròquia i un concert públic d'orgue a l'església parroquial, pel mestre Joan B. Lambert.

— *Escola Choral de Terrassa* (director Joan Tomàs). Prengué part en la Festa Major de l'Art a Rubí, dedicada a Santa Cecília, interpretant un notable recull de cançons populars de diversos països.

— *Orfeó La Lira*, de Tremp (director Folguera). Concert-repàs.

Dia 28. — *Orfeó de Sans* (director Antoni Pérez Moya). Audició de cançons a Ràdio Associació.

Dia 29. — *Orfeó de Sans*. — Concert a l'estatge social amb la col·laboració de la cobla Barcelona.

Dia 30. — *Orfeó "L'Eco de Catalunya"* (director Josep M.ª Comella). Concert vocal i instrumental amb la cooperació de l'Associació Musical del Districte IX^è, dedicat als socis protectors.

— *Orfeó Gervasienc* (director Josep M.ª Roma). Concert a l'Orfeó Sarrianenc. Primera audició: *Don Juan i don Ramon*, Pedrell.

La falta d'espai ens obliga a guardar per al número de febrer la informació de concerts i les correspondències de l'estranger.

En el mateix número insertarem un article del senyor Joaquim Cabot, dedicat a la memòria de Monsenyor Juli Carselade, bisbe de Perpinyà, suara traspasat, article que, ja compost, no ha trobat cabuda en el número present.